

UITGELICHT
Intensieve veeteelt en
het coronavirus

Agribusiness neemt de ontwikkeling van virussen als Covid-19 op de koop toe, stelt bioloog **Rob Wallace**
pagina 8

PERSPECTIEF
Nieuw dieptepunt
voor Fort Europa

Vluchtelingen komen in verder in de verdrinking. **Max van Lingen** analyseert de grenspolitiek van de EU.
pagina 6

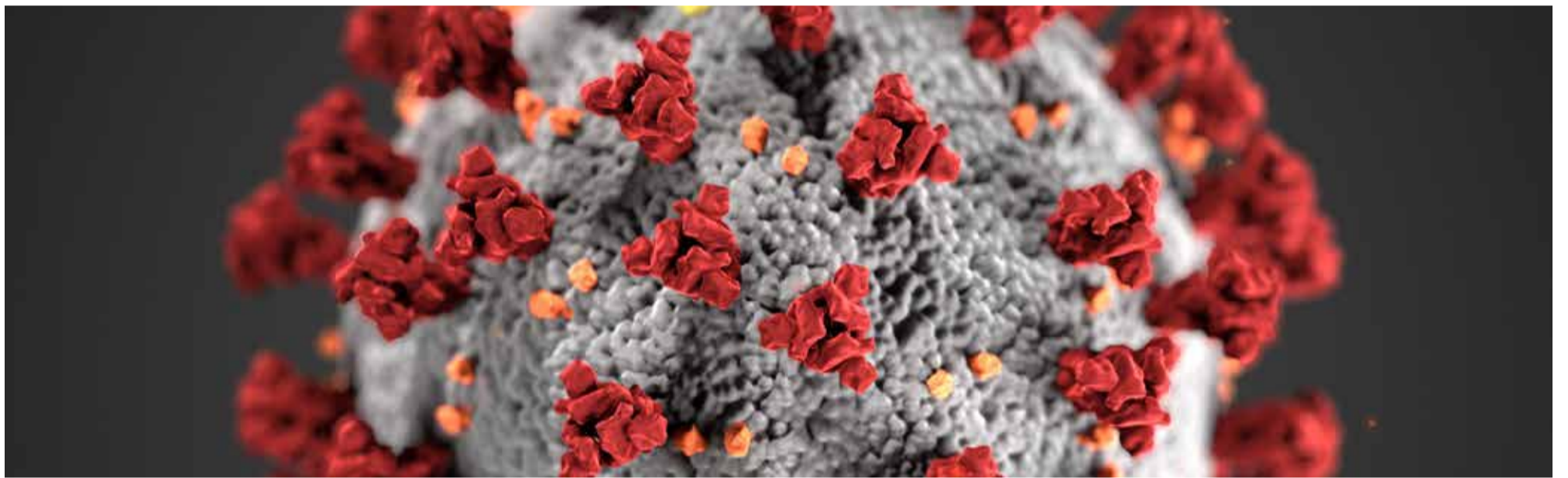
€1,70

STEUNPRIJS
2,50 EURO

de ★ socialist

#323 • april 2020

Een uitgave van de Internationale Socialisten • www.socialisme.nu

ZIEKMAKEND KAPITALISME

- » Gezondheidszorg kapotbezuinigd
- » Honderdduizenden gedwongen aan het werk
- » Multinationals verdienen aan de schaarste

Extreemrechts op bres voor zwakkeren

Veel mensen dreigen door de coronacrisis in de problemen te komen en verschillende politici doen daarom voorstellen om de schade zoveel mogelijk te beperken. Zo eiste de SP terecht dat mensen in deze tijd niet hun huis zouden verliezen.

Ook Baudet en Van Haga maakten zich zorgen. In hun geval om huisjesmelkers. Want als huurders de crisis zouden aangrijpen om geen huur te betalen, dan komen deze parasitaire ondernemers in het gedrang. Van Haga, zelf huisjesmelker, weet precies wat het is: al ruim voor de coronacrisis werd de arme man tot intimidatie van huurders gedwongen.

Crimineel bijna in vaste dienst

Een 41-jarige vulploegleider bij de Action is op staande voet ontslagen nadat hij zich schuldig had gemaakt aan diefstal. De medewerker had buiten de openingstijden aankopen gedaan die hij netjes had afgerekend, behalve het plastic tasje ter waarde van drie cent.

Action spreekt van een principekwestie: diefstal is diefstal. Volgens de medewerker gaat het slechts om een foutje. Het arbeidscontract van de medewerker was twee keer verlengd en hij zou daarom snel een vast contract krijgen. Mazzel voor Action dus dat ze nog net op tijd zijn gevaarlijke criminele aard ontdekten.

Bezettingstroepen in quarantaine

Zo'n veertig Nederlandse militairen zitten in 'kazerne-quarantaine' in Oirschot en kunnen daarom nog niet aan hun missie in Afghanistan beginnen. Er is geen indicatie dat de militairen ziek zijn, maar Defensie wil voorkomen dat besmette mensen naar de basis in Afghanistan gaan.

In Afghanistan is het de bedoeling dat de militairen de NAVO-basis Mazar-e-Sharif gaan bewaken en zo de nu bijna twintig jaar durende bezetting van het land gaan ondersteunen. Voor de militairen is de quarantaine vooral saai, zij zouden liever al op pad gaan. Of de Afghaanse bevolking er net zo rouwig om is, valt te betwijfelen.

Innovatie mag wat kosten

In Italië zijn zeker tien levens gered door ingenieurs Cristian Fracassi en Alessandro Romaioli uit Brescia. Het lokale ziekenhuis had een tekort aan klepventielen voor beademingsapparatuur en zocht naar een oplossing.

De twee technici, die over een 3D-printer beschikten, hoorden het nieuws en begonnen het onderdeel te produceren. De kostprijs per stuk lag onder de euro. Intersugical, de producent van de beademingsapparatuur, dreigde daarop met juridische stappen. Het bedrijf moet immers wel kunnen verdienen aan de coronacrisis. En verdienen zullen ze, want officieel kosten de ventielen zo'n tienduizend euro per stuk.

UITGESPROKEN

► 'ZZP'ers wilden zelf geen vast dienstverband. Deze mensen hebben bewust dat risico genomen.'
Ondernemersrisico geldt volgens Minister **Wiebes** voor flexwerkers, niet voor multinationals.

► 'Veel mensen, ook wij, hebben nu andere dingen te doen. Het vonnis van Urgenda is niet van tafel, maar er zijn nu andere prioriteiten.'
Met zijn eigen verantwoordelijkheid gaat **Wiebes** als het uitkomt losjes om.

► 'Zie dan de beelden van een minister die letterlijk flauwvalt in de Tweede Kamer omdat hij zo ongelofelijk hard aan het werk is voor ons allemaal. En besef: de meeste politici deugen ook gewoon.'
Denk na. **Rutger Bregman**. En besef: deze man heeft de zorg helpen slopen.

► 'Dit is wat veel politiemensen wilden: de hufters aanpakken.'
Volgens **Jan Struijs** (Politiebond) willen agenten een lockdown om hun losse handjes te laten wapperen.

► 'Ook het Groningse ziekenhuis UMCG moet zuinig zijn met de schaarse coronatests. Ieder voor zich is niet de manier waarop je een crisis te lijf gaat.'
Minister **De Jonge** vindt effectieve bestrijding van corona en goede voorbereiding maar egoïsme.

► 'Mensen die een vast maandloon hebben, zouden jullie bereid zijn om een deel daarvan af te staan aan wie noodgedwongen werkloos is en voorlopig geen inkomsten heeft?'
Beroepscharlatan **Maarten Boudry** hoopt dat werkenden willen betalen voor de crisis.

RE@CTIES

Extra druk door coronacrisis

Op mijn werk binnen een woonvorm voor 10 mensen met een beperking is er 24/7 begeleiding. We hebben al jaren te maken met de bekende kaasschaafmethode waardoor we met een te kleine formatie werken. Deze coronacrisis betekent dat alle bewoners noodgedwongen thuis zitten, omdat alle dagbestedingen gesloten zijn. De eerste conclusie is dus dat de werkdruk enorm is toegenomen, juist omdat bewoners nu alleen thuis zijn en er geen 'boventalig' personeel wordt ingezet.

De woonvorm is geen gevangenis (zwakzinnigenzorg en vrijheidsbeperkende maatregelen zijn zeer nauw omschreven), maar de bewoners werd aangeraden om de bezoeken aan winkels in het dorp tot een minimum te beperken. Inmiddels wordt het zelfs sterk afgeraden, maar nogmaals... er is veel onrust onder de bewoners, niet in de laatste plaats omdat hun dagelijkse structuur veranderd is. De eerste dagen is er door het team bergen werk verzet om alle lopende afspraken van bewoners te cancellen of te verplaatsen.

Het tweede wat mij opviel was dat we in de problemen lijken te komen met onze normale wijze van inkopen van voeding. Onze vaste leverancier levert niet meer en de supermarkten in het dorp vertonen her en der lege schappen. Dit leek op grote schaal verergerd na de eerste toespraak van Rutte van half maart.

We zijn nu door de eerste fase van verwarring heen. Normaliter krijgt onze stichting niet de fondsen voor dagbesteding, die geldstroom gaat direct naar de aanbieder van dagbesteding. Om terzake interne kritiek op de kwaliteit van sommige particuliere vormen van dagbesteding te pareren en om zelf een graantje mee te kunnen pikken uit de ruif van die geldstroom waren we voor de coronacrisis al begonnen met onze eigen format van dagbesteding op locatie. Dat is nu geïntensiveerd en is voor ons op locatie een welkome geefdemensen-wat afleiding. Dit is echter geen uitbreiding van onze formatie, hoe welkom we de bijdrage ook vinden.

Er spelen twee gevoelens in het team. Ten eerste, we zijn allemaal huiverig om onze kwetsbare bewoners te besmetten. En ten tweede beschouwen wij alle hulde aan de zorg die her en der geuit wordt, wel als leuk en aardig. Maar we voegen er in één adem aan toe: weg met de kaasschaafmethode, er moet gewoon geld bij!

Ed Hopman, MAASTRICHT
Zorgwerker

Foto: bigtruck.nl

DAF legt productie stil

Als vakbondsgroep volgden we corona van uur tot uur. De situatie werd steeds serieuzer en dreigender. Na Ruttes oproep tot 'social distancing' stuurden we een brief waarin we eisen stelden over onze hygiëne. Toen DAF bedrijfskantines sloot en personeel een eigen lunch mee moesten nemen, ontstond er onrust onder personeel.

Dit werd versterkt doordat onze collega's in Westerlo, België, vrijdag 13 maart besloten het werk neer te leggen. Hierdoor zouden wij op een gegeven moment ook geen cabines hebben.

Als een olievlek verspreidde de onrust zich in onze sector. Voor Westerlo kwamen werkende mensen bij Audi in België in actie. Wij doen hetzelfde soort werk en staan op onze werkplek schouder aan schouder. Dit is waarom we op 23 maart de deuren sloten.

In heel Europa kunnen de bedrijven er niet omheen om te sluiten. Alle essentiële werkplekken en sectoren zoals de zorg en levensmiddelen moeten kunnen blijven produceren, maar wij kunnen wel twee of drie weken sluiten. Als wij wel zouden werken dan dreigt de zorg overbelast te worden.

Tom Barkmeyer, WOERDEN
Voorzitter FNV-Kadergroep DAF

Dagjesmensen

De dagjesmensen hebben het gedaan, want zij gingen massaal het strand op tijdens een pandemie.

Tegelijkertijd werken honderdduizenden werkers uit Oost-Europa en Zuid-Europa om dit land draaiende te houden door te zorgen dat supermarkten bevoorrad blijven,

pakjes aankomen en fabrieken bemand zijn. Zij wonen soms wel met zijn twaalf in een vakantie-huisje en delen hun slaapruiimte met onbekenden. 'Social distancing' is voor hen onmogelijk. Dat komt doordat huisvesting gefaciliteerd wordt door het uitzendbureau, dat daar bakken met geld mee verdient door het in te houden op het loon.

Met eenzelfde regeling worden deze werkers via het uitzendbureau verzekerd voor ziektekosten. Ook hieraan wordt goed verdiend. Een verzekeringspasje krijgen werkers vaak niet. Hierdoor kunnen ze hun huisarts niet bellen wanneer ze ziek worden. Dat is niet alleen voor hen zelf een groot gevaar, het is ook een risico voor de volksgezondheid dat vele malen verder gaat dan dagjesmensen op een strand.

Het kabinet staat al jaren toe dat de uitzendbranche zoveel macht heeft over werkers in een precare situatie. Al meermaals is de situatie in de Kamer aan de orde gesteld. Toch kijkt ze weg van deze onderdrukking ten gunste van de economische belangen van het bedrijfsleven.

Laat duidelijk zijn dat wanneer deze situatie op een catastrofe uitloopt, Rutte niet wegkomt met dagjesmensen de schuld te geven. Hier ligt falend beleid aan ten grondslag. Het is niet te laat om dit moment aan te grijpen om voor eens en voor altijd bed en baan te scheiden. Iedereen in Nederland verdient goede huisvesting en een werkende zorgverzekering. Zeker nu.

Arne Gorter, NIJMEGEN

GESPOT

Een boodschap van Franse zorgwerkers voor Macron-stemmers die voor hen applaudiseren

Covid-19 laat zien waarom we van het kapitalisme af moeten

Covid-19 is niet de eerste epidemie die mensen wereldwijd bedreigt, maar toch zijn staten totaal onvoorbereid. De bestrijding van het virus laat de irrationaliteit zien van een economisch systeem dat is gericht op concurrentie en winst in plaats van volksgezondheid.

EWOUT VAN DEN BERG

Om zorgwerkers tegen het coronavirus te beschermen, riep het Amsterdamse ziekenhuis OLVG mensen op om vuurwerkbrillen in te leveren. Dit soort houtje-touwtje oplossingen in de zorg, drie maanden nadat het virus voor het eerst opdook in Wuhan, staan in schril contrast met de voortvarendheid waar banken en multinationals op kunnen rekenen – ze worden met miljarden euro's gered. Deze verkwisting en het gebrek aan planning, maken de beperkingen van het kapitalisme zichtbaar.

Met de technologie en wetenschappelijke kennis van nu zouden we in staat moeten zijn om epidemieën snel de kop in te drukken. De welvaart die werkende mensen collectief creëren is nog nooit zo groot is geweest. De crisis die ontstond door Covid-19 laat de dodelijke gevolgen zien van een systeem waarin het aan democratische controle over de productiemiddelen ontbreekt.

BELANGEN VAN KAPITAAL

Covid-19 is een erg besmettelijk coronavirus en lijkt op mensen te zijn overgedragen door wilde dieren. Evolutionair bioloog Rob Wallace plaatst de oorsprong van die overdracht van ziekteverwekkers van wilde dieren op mensen in een proces van ontbossing, industriële vee-teelt en snelle verstedelijking. Het lijkt dan ook geen toeval te zijn dat veel van de infectieziekten uit dit soort frontlines van kapitalistische expansie komen.

Vanaf het begin waren staten terughoudend in de bestrijding van Covid-19. In Wuhan probeerden lokale autoriteiten de uitbraak lange tijd onder de pet te houden. In

Nederland bagatelliseerde het RIVM het virus in eerste instantie. Onder grote druk sloot werden de scholen eindelijk gesloten. De regering was zo traag met het nemen van maatregelen, omdat het de belangen van het bedrijfsleven boven die van de volksgezondheid plaatste.

In Italië moesten eerst 5.000 mensen doodgaan voordat de regering op 21 maart besloot om niet-essentiële werkplekken te sluiten. Dat kwam niet door voortschrijdend inzicht van de regering. De sluiting van de werkplekken was het resultaat van druk van onderaf. Arbeiders legden op veel plekken het werk neer in verzet tegen de tegenstrijdige richtlijn om sociaal contact te mijden en tegelijkertijd naar het werk te gaan.

WINST BOVEN VOLKSGEZONDHEID

Ook binnen delen van de economie die gericht zouden zijn op onze gezondheid, staat ons welzijn op de tweede plek. Onderzoek naar en ontwikkeling van nieuwe antibiotica en antivirale middelen is al jarenlang te weinig winstgevend voor de farmaceutische industrie. 15 van de 18 grootste farmaceutische bedrijven hebben dit veld ondertussen verlaten. En dat terwijl het SARS- of MERS-virus hier wel aanleiding toe had moeten geven.

Daar komt nog bij dat het winstgevend is om een vaccin niet algemeen beschikbaar te stellen. Zo wordt in Nederland weinig getest op coronavirus, omdat ziekenhuizen voor deze tests afhankelijk zijn van multinational Roche. De door dit bedrijf geleverde apparatuur werkt alleen met onderdelen en vloeistoffen van datzelfde bedrijf. Roche levert nog maar 30 procent van de

Graffiti in Londen (Foto: Facebook / Jorge Martin)

Nederlandse bestellingen van de noodzakelijke vloeistof, maar weigerde nog geruime tijd de receptuur beschikbaar te stellen. Voor winst gaat het bedrijf over lijken.

Het dodental wordt verder opgedreven door het neoliberale offensief dat van de zorg een markt heeft gemaakt. Achtereenvolgende kabinetten zorgden ervoor dat ziekenhuizen werden gesloten, het aantal bedden teruggebracht en de werkdruk van zorgwerkers opgevoerd. Inwoners van landen waar deze vermarkting het verste ging, zoals de Verenigde Staten en Brazilië, betaalden de hoogste prijs.

GIGANTISCHE ONGELIJKHEID

Regeringsleiders doen alsof we allemaal in hetzelfde schuitje zitten, maar de afgelopen weken lieten juist zien dat dit gedeelde belang een fictie is. Het kapitalisme creëert een gigantische ongelijkheid tussen een kleine minderheid die zich met privéjets en eigen artsen in veiligheid kan brengen, terwijl arbeiders nog

altijd worden gedwongen om te gaan werken.

De effecten van Covid-19 zijn nog groter voor gemarginaliseerde groepen in deze maatschappij, zoals ongedocumenteerden, daklozen of mensen met een beperking. Voor mensen die leven in vluchtelingenkampen met beperkte sanitaire voorzieningen, zoals op Lesbos, kan Covid-19 een massamoordenaar zijn. Voor werkende mensen in de miljoenensteden in het mondiale Zuiden is het virus een nieuwe bedreiging naast de gevolgen van bijvoorbeeld gebrek aan schoon drinkwater.

CRISISMAATREGELEN

Kapitalisme helpt pandemieën ontstaan en is een obstakel voor de effectieve bestrijding ervan. We zouden juist nu crisismaatregelen moeten nemen, zoals vordering van patenten op testmaterialen, onteigening van bedrijven die beademingsapparatuur kunnen maken en de invoering van een extra belasting op multinationals. Daarmee kunnen

werknemers in essentiële sectoren beter ondersteund en beter betaald worden.

Covid-19 laat bovendien het fundamentele belang van onze publieke voorzieningen zien. Decennia aan bezuinigingen, zoals op zorg, onderwijs en betaalbaar wonen, moeten worden teruggedraaid. Er zijn miljardeninvesteringen nodig om ons collectief te wapenen tegen de gevolgen van epidemieën en klimaatchaos, werkende mensen te ontlasten en publieke voorzieningen ook echt weer publiek te maken.

Op deze manier zetten we ook stappen naar een systeem waarin we democratische controle hebben over de productiemiddelen. Als deze meervoudige crisis namelijk iets onderstreept, dan is het dat we enorm afhankelijk zijn van multinationals die hun winst altijd boven het algemeen belang laten gaan. Om rampen als deze te voorkomen hebben we een socialistische economie nodig waarbij dit soort bedrijven onder collectieve democratische controle staan.

Dit kabinet geeft niet om levens

Eind vorig jaar bleek dat het kabinet de Tweede Kamer verkeerd heeft ingelicht over de 70 burgerslachtoffers die in 2015 vielen bij een Nederlands bombardement op Hawija in Irak. Die oneerlijkheid staat niet op zich.

Het heeft er alle schijn van dat het kabinet in 2015 loog, omdat het vreesde dat het nieuws over de burgerdoden tot maatschappelijke woede zou leiden en daarmee de verlening van de Nederlandse deelname aan de oorlog in Irak zou bemoeilijken.

Vorig najaar lichtte minister Bijleveld van Defensie de Tweede Kamer eindelijk in. Maar zij beweerde dat de informatie in 2015 niet bekend was, omdat de burgerdoden niet zouden zijn opgenomen in de statistieken van het Amerikaanse leger. Nu geeft Bijleveld toe dat dat niet waar was en dat de Amerikanen toen wel al uitgingen van de 70 burgerdoden bij dat bombardement.

Dat het kabinet loog in deze kwestie is eigenlijk geen nieuws. De VS hadden eerder al gezegd dat de burgerdoden waren opgenomen in hun

statistieken.

Maar het is veelzeggend dat Bijleveld haar fouten middenin de huidige coronacrisis toegeeft. De hoop was kennelijk dat het nieuws in deze tijd minder aandacht zou krijgen. Een oneerlijker manier om je fouten toe te geven is moeilijk denkbaar.

Maar de leugens over de burgerdoden in Irak staan niet op zich. Ook de statistieken over Nederlandse 'burgerdoden' in de coronacrisis blijken namelijk te worden gemanipuleerd.

Twee dagen nadat Bijleveld zich uitsprak bleek namelijk dat alleen mensen die positief getest zijn op Covid-19 worden opgenomen in de RIVM-statistieken. Maar die testen vinden op zeer beperkte schaal plaats.

Volgens huisartsen ligt het werkelijke aantal daarom veel hoger, zo meldde *Zembla*. Volgens het RIVM zouden de cijfers maar een 'vertekend beeld geven' als we zouden vertrouwen op het oordeel van de deskundigen. Dit kabinet heeft geen enkel respect voor mensenlevens – in Irak niet en niet in Nederland.

Beste lezer,

Zoals je je kunt voorstellen zijn het vreemde tijden om een krant als de onze te maken. In de loop van de afgelopen maand wisten we niet altijd of en hoe we dit nummer van de Socialist zouden produceren.

Gelukkelijk bleef het voor ons mogelijk om de krant te laten drukken en te versturen, waardoor dit nummer zonder al te grote problemen, zij het met een aantal ingrijpende veranderingen in het productieproces, toch weer op tijd kon worden afgeleverd. Met hulp van vrienden en kameraden buiten de redactie, maar helaas ook met tijdelijke uitval door ziekte.

Ondertussen stonden we ook voor inhoudelijke vraagstukken: de huidige corona-uitbraak domineert ons dagelijks leven nu zodanig dat we ons afvroegen of we nog wel over andere onderwerpen konden schrijven. Zitten onze lezers bijvoorbeeld nog wel te wachten op een bespreking van een interessante tentoonstelling die zij nu niet meer kunnen bezoeken?

In dit nummer zul je veel lezen

over de coronacrisis, zowel in Nederland als elders. Maar we vonden het belangrijk om ook aandacht te hebben voor andere onderwerpen en we denken dat je dat als lezer ook van ons verwacht. We denken daarin een goede balans te hebben gevonden en we horen graag of je dat met ons eens bent.

Ondertussen proberen we online te publiceren over de belangrijkste ontwikkelingen en zijn we bezig uit te zoeken hoe we online meetings kunnen doen nu ons jaarlijkse Marxisme Festival in mei niet door kan gaan. Houd onze onlinekanalen dus in de gaten.

En we willen je kracht en gezondheid wensen in deze moeilijke periode. Hopelijk zien we elkaar snel weer in levende lijve. Want als deze crisis iets duidelijk maakt, dan is het wel dat we nog heel veel actie moeten voeren.

Strijdbare groeten,

De redactie

Jens Appelo, Elmar van den Berg, Mylène Bolder, Kees Hoogendijk, Ramon Lambregts, Jeroen Loeffen, Jeroen van der Starre, Nikki Veldkamp en Arwin van der Zwan

MAAK
de ★ socialist
OOK JOUW KRANT

STUUR ACTIEVERSLAGEN OP • MAIL TIPS • SCHRIJF EEN BRIEF • NEEM EEN ABONNEMENT • HELP MET DE VERKOOP OF WERF EEN ABONNEE

VUL DE BON IN OP PAGINA 11 OF STUUR ONS EEN MAIL:

REDACTIE@SOCIALISME.NU

Duitsland: Corona-ramp zet verhoudingen op scherp

Duitsland wordt door de internationale pers aangehaald als voorbeeld voor preventief pandemiebeleid. Merkels televisietoespraken kwamen in tegenstelling tot de militaristische toon van Macron en de criminele onderschatting van Trump, Johnson en Rutte als ingetogen en indringend over. Dit gaf de overheid een zeker moreel gezag. Maar voor het indammen van het virus kwam de reactie veel te laat.

FREDERIK BLAUWHOF

Pass op 27 februari riep het Ministerie van Gezondheid een crisisteam in het leven. Bovendien wachtte de regering tot begin maart met de eerste maatregelen voor grotere evenementen. Op het moment van schrijven stijgt het aantal infecties in Duitsland sneller dan in Italië.

Tests zijn moeilijk te verkrijgen. Georgina uit Berlijn (pseudoniem, naam bij de redactie bekend) is woest: 'Sinds vorige week heb ik symptomen die een verkoudheid kunnen zijn, maar ook Covid-19. Zes ziekenhuizen bieden tests aan, maar je moet twee tot vier uur wachten in provisorische tenten, op elkaar gepropt als sardientjes in een blik.'

AFBRAAK VAN DE ZORG

Het Duitse gezondheidssysteem stond er vóór de pandemie al slecht voor. De zorg is kapotbezuinigd en geprivatiseerd. Sinds 1990 daalt het aantal verpleegkundigen en is een kwart van de ziekenhuisbedden verdwenen. Lang voor Covid-19 berekende de vakbond Ver.di dat er een tekort is van meer dan honderdduizend verpleegkundigen. In de ziekenhuizen was er in 2018 gemiddeld één verpleegkundige op 13 patiënten – de helft van het aantal in Nederland. De laatste jaren heeft het ziekenhuispersoneel dan ook overal in Duitsland gestaakt voor meer loon, minder werkdruk én meer personeel.

Economisch gezien worden ondanks alle lofbetuigingen aan ziekenhuismedewerkers en caissières in de eerste plaats bedrijven gered en niet de werkende mensen. De regering kondigde op 16 maart, de

dag waarop scholen en crèches werden gesloten, 500 miljard euro voor banken en bedrijven aan. Ook versoepelde ze een regeling waarbij 60 procent van het loon van arbeiders van (tijdelijk) gesloten bedrijven door de staat werd betaald. Voor arbeiders te weinig om van te leven, terwijl het bedrijfsleven zijn loonkosten op de overheid heeft afgewenteld.

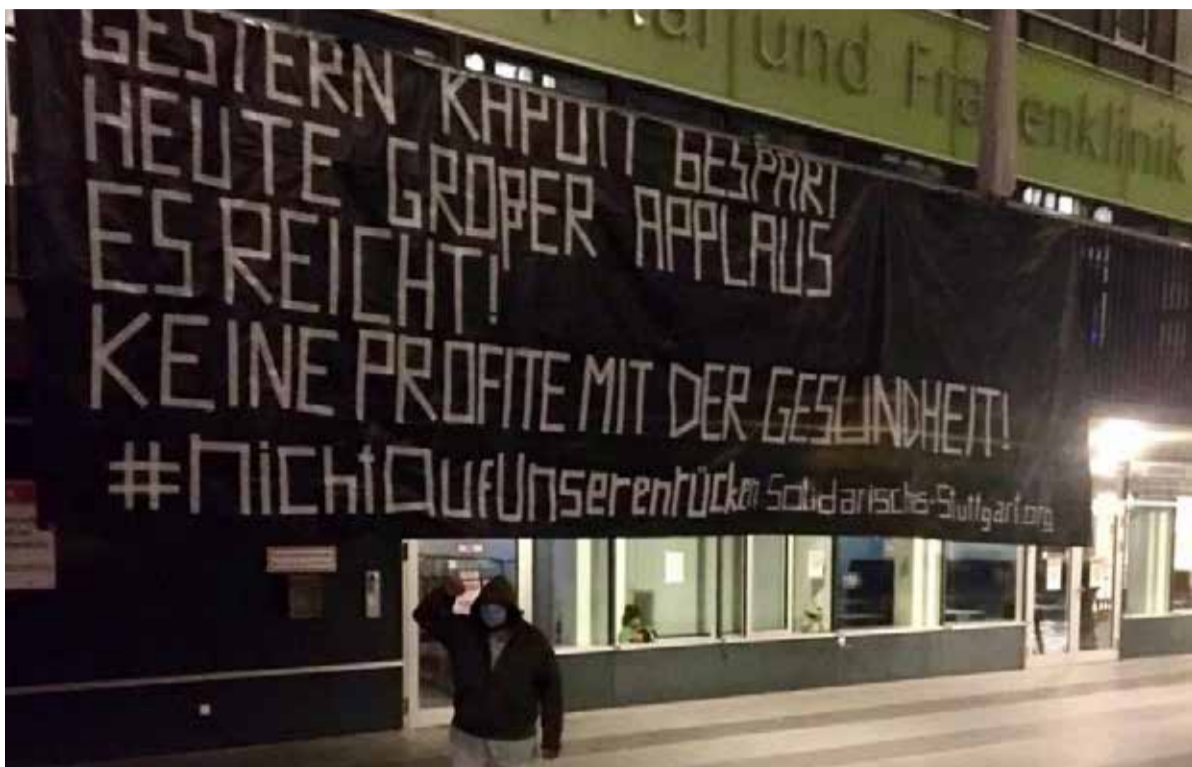
INKOMENSZEKERHEID

De meeste mensen hebben juist nu directe financiële hulp nodig. Bijna iedereen heeft financiële tegenslagen, miljoenen mensen worden ontslagen of moeten rekening houden met ontslag.

Ouders die vanwege gesloten scholen thuis moeten blijven, moeten hun overuren opgebruiken of vakantie opnemen ten koste van hun loon. Daklozen en vluchtelingen in opvangcentra worden aan het virus overgelaten in plaats van ze in leegstaande hotels en vakantiehuizen onder te brengen. De enige noemenswaardige sociale maatregelen tot nu toe zijn een verbod op huuropzeggingen en directe hulp voor zzp'ers.

LINKS

De taak van de vakbonden en links, zowel binnen als buiten de partij Die Linke, is het ontwikkelen van campagnes voor noodmaatregelen die garanderen dat niemand aan zijn lot overgelaten wordt. Bijvoorbeeld een productiestop in alle niet-essentiële bedrijven in plaats van een algemeen uitgaansverbod, een verbod op ontslagen, automatische verlenging van

'Gisteren kapotbezuinigd, vandaag groot applaus. Genoeg!' Zorgwerkers Stuttgart voeren actie (Foto: Facebook / Stephan Mayer).

tijdelijke contracten, volledige doorbetaling van de lonen, een gegarandeerd minimuminkomen en -pensioen voor iedereen, het kwijtschelden van huurschulden, moratoria op huurbetalingen en het onderbrengen van daklozen en vluchtelingen in leegstaande panden.

Tegelijkertijd moeten we erop toezien dat onze burgerrechten niet compleet worden opgeofferd op het altaar van de pandemiebestrijding. Op 22 maart heeft de regering van Beieren (CSU-Freie Wähler) een algemeen uitgaansverbod ingevoerd en 12 van de andere 15 deelstaten verboden samenscholingen van meer dan 2 personen.

Toch worden arbeiders in niet-productieve sectoren nog steeds gedwongen naar hun werk te gaan, vaak zonder adequate bescherming. Het is veelzeggend en onacceptabel dat onze burgerrechten zo drastisch worden ingeperkt terwijl de heilige koe van de winst nog steeds prioriteit heeft boven de pandemiebestrijding.

VERZET

De arbeidersbeweging moet het tegengelijk ook in tijden van social distancing weten te vertolken en de druk van onderaf voor een solidaire samenleving mobiliseren. Het is dan ook zorgelijk dat de gematigde vleugel van Die Linke en de vakbondstop de regering in crisistijden juist kritisch wil steunen. Zo bood medefractievoorzitter van Die Linke, Dietmar Bartsch, de regering in de parlementszitting van 14 maart zijn steun aan. De top van de Duitse vakbondsfederatie DGB zette samen met werkgevers en de regering zijn handtekening onder een akkoord dat slechts belooft dat concrete sociale maatregelen later in cao's worden vastgelegd. En zelfs dat eist direct enorme loonoffers.

In tijden als deze worden sociale tegenstellingen echter schrijnend zichtbaar, wat nieuwe vormen van protest en klassenstrijd teweeg brengt. In veel sectoren, van de zorg tot de schoonmaak, detailhandel en

de land- en tuinbouw, slaat de vakbondsbasis alarm over overbelasting, gebrekkige bescherming, ontslagen, stopzetting van werk zonder betaling en onbetaalde overuren. Aan deze mensen hoort links haar solidariteit, in woord en in daad, aan te bieden. Een goed beginpunt is de online-campagne van de vakbond voor een directe verhoging van het zogenaamde Kurzarbeitergeld van 60 naar 90 procent.

Tegelijkertijd is er een sterke huurdersbeweging die nu voor radicale noodmaatregelen strijdt, zoals stopzetting van huur en de onteigening van leegstaande panden en hotels ten behoeve van daklozen en minima. En gelukkig zijn er antiracistische bewegingen en organisaties als Unteilbar, Seebrücke en Aufstehen gegen Rassismus die juist nu het moorddadige grensbeleid van de EU aan de kaak stellen en eisen dat vluchtelingen veilig in Duitsland en elders worden ondergebracht. Dat biedt hoop en perspectief voor de komende tijden.

Arbeiders in Italië vechten voor hun veiligheid

De Italiaanse regering kwam op 22 maart opnieuw met strengere maatregelen om de coronacrisis het hoofd te bieden. Het land telt inmiddels de meeste dodelijke slachtoffers wereldwijd. Maar de regering laat de industrie grotendeels ongemoeid. Italiaanse arbeiders begrijpen dat alleen zij zelf kunnen opkomen voor hun veiligheid en dwingen de bonden tot actie.

'We vertragen de Italiaanse productiemachine, maar we zetten haar niet stil'. Dat is hoe premier Giuseppe Conte de nieuwe beperkingen uitlegde.

Alleen de essentiële delen van de economie mogen van de regering nog blijven opereren.

Maar volgens de grote vakbonden is dat niet genoeg. Zij stellen dat de lijst met 'essentiële bedrijven' te veel ruimte laat aan 'extra industriële en commerciële activiteiten, waarvan wij niet geloven dat ze voldoen aan de criteria om onmisbaar of essentieel te zijn'.

Meer en grotere stakingen staan op stapel.

Foto: dynamopress.it

VAKBONDEN ONDER DRUK

De bonden vertolken slechts wat Italiaanse arbeiders al wekenlang duidelijk maken door middel van

stakingen door het hele land. Zij pikken het niet dat winsten boven hun gezondheid worden gesteld. Arbeiders van verschillende Fiat-fabrieken staakten, waarna deze

werden gesloten. Maar ook metaalarbeiders, dokwerkers en zelfs distributiewerkers van Amazon legden het werk neer.

De Amazonvestiging bij Milaan wilde niet eens tegemoet komen aan de meest basale veiligheidsmaatregelen. De 'strikte opvolging van regeringsmaatregelen' die Amazon zei te hanteren, werden door de lokale vakbond 'betekenisloos' genoemd.

Maar die maatregelen zijn voortgekomen uit een akkoord waar de drie grootste vakbonden op 14 maart zelf nog hun handtekeningen onder zetten.

Net als in Nederland toonde de Italiaanse vakbondsleding dat zij het voortzetten van de status quo voorstelt.

Ook de taal die daarbij wordt gebruikt is herkenbaar. Na een nachtelijk overleg met de regering en de bazen zei Annamaria Furlan van vakbond CISL: 'Het was een lange nacht met discussies, maar uiteindelijk domineerde het gevoel van gezamenlijke verantwoordelijk-

heid en positieve eenheid.'

De stakingsbereidheid onder Italiaanse arbeiders laat echter zien dat deze retoriek de diepe klassentegenstellingen in tijden van crisis niet langer kan verhullen.

Uit angst om de grip kwijt te raken zijn de bonden nu gedwongen om met hardere eisen te komen, die wél gericht zijn op de gezondheid van werkende Italianen en hun families. Zij komen immers nog steeds in groten getale bij elkaar om de productie draaiende te houden voor de 1 procent.

Een staker van Amazon zei: 'We moesten wel besluiten om te gaan staken, want we konden gewoon niet veilig meer werken.'

Hoe de bezittende klasse denkt over de zorgen van de werkende Italiaan, werd vertolkt door Marco Bonometti van de lobbyclub Confindustria: 'Onze export van 450 miljard is aanzienlijk verminderd en we herstellen niet meer... stakingen zijn onverantwoordelijk.'

RAMON LAMBREGTS

Protesten tegen aanhoudend fascistisch geweld in India

De afgelopen maanden gingen in India honderden miljoenen werkende mensen en studenten de straat op. Zij protesteerden tegen de regering van minister-president Narendra Modi. De protesten zijn een reactie op economische hervormingen, racistische wetgeving en pogroms gericht tegen moslims.

ELMAR VAN DEN BERG

Eind februari en begin maart waren er wederom protesten, deze keer rond het bezoek van Donald Trump. In ruil voor vrij spel voor het Amerikaanse grootkapitaal wilde Modi steun voor zijn racistische wetgeving. India is bovendien een strategische bondgenoot voor de VS in de regio, zeker nu de conflicten in de grensgebieden met Pakistan en China weer oplaaien. Miljoenen Indiërs gingen de straat op als protest tegen Modi en Trump. Parallel aan het bezoek van Trump waren in Delhi pogroms tegen moslims. Politie keek toe of deed mee aan de gerichte aanvallen op moslims.

OPKOMST VAN DE BJP

Het geweld was een herhaling op kleine schaal van wat er in 2002 gebeurde in de deelstaat Gujarat. In dat jaar vielen duizenden doden – vooral moslims – en keek de overheid weg. Nadat een trein afbrandde waarin hindoeïstische pelgrims zaten die terugkwamen van een tocht naar een omstreden tempel, gebouwd op een afgebroken, eeuwenoude moskee, kregen moslims de schuld van de brand. Daarop braken pogroms uit. De autoriteiten keken weg. De meeste onderzoekers zijn het er over eens dat de treinbrand een tragisch ongeluk was. Ze zijn het er ook over eens dat Modi, die toen deelstaatspremier van Gujarat was, medeverantwoordelijk is voor de etnische zuivering van moslims in reactie op het ongeluk.

De politiek van de Bharatiya Janata Party (BJP), de partij van Modi, is een combinatie van extreemrechts hindoe-nationalisme en vrijemarktfundamentalisme. De BJP komt voort uit de Rashtriya Swayamsevak Sangh (RSS), een

paramilitaire organisatie compleet met uniform en militaire training. De RSS werd in de jaren 80 bekend door het aanwakkeren van haat tegen moslims en hun lijn. Dit was ook het moment dat zij de politieke tak oprichtte: de BJP. Ook Modi is nog steeds lid van de RSS.

AANVAL OP DE WERKENDE KLASSE

Van onafhankelijkheid tot de jaren 90 heerste het Indian National Congress (INC) door middel van een gesloten, staatsgeleide markteconomie en een poging tot secularisme. Begin jaren 90 maakte het INC een deal met het Internationaal Monetair Fonds (IMF): een lening van 500 miljoen dollar in ruil voor lagere importtarieven, deregulering en belastingverlaging. Rijken profiteerden en India werd geprezen om de economische groei, maar de ongelijkheid groeide en mensen zagen hun bestaansmiddelen verdwijnen.

Ook deze economische onrust was een voedingsbodem voor de RSS en de BJP. Ze combineerden hun hindoe-nationalistische agenda met een anti-westers sentiment. De BJP bood echter geen alternatief voor de economische misère die het INC achterliet. De partij van Modi is neoliberal in hart en nieren. Zijn economische beleid bestaat uit een aanval op de werkende klasse. Onder het bewind van de BJP werden publieke diensten en staatsbedrijven geprivatiseerd en werd arbeids- en milieuwetgeving afgebroken.

Als antwoord op de jarenlange aanval gingen de vakbonden begin dit jaar weer de straat op in een algemenestaking. Ze eisten in een twaalfpuntenprogramma onder andere een verhoging van het mini-

■ Solidariteitsprotest van de Indiase diaspora in Amsterdam, 8 februari (Foto: Ewout van den Berg/De Socialist)

mumloon en verbeterde arbeidsrechten. Met een opkomst van 250 miljoen mensen was het de grootste staking in de wereldgeschiedenis. India heeft dan ook een rijke geschiedenis van militante arbeidersstrijd. Stakingen worden georganiseerd in grote vakbonden – de organisatiegraad is sinds de jaren 90 enorm gestegen – maar ook in ongeorganiseerde verbanden. Zo is de Bandh in India een veelgebruikte vorm van actievoeren waarbij het werk of een deel van het openbare leven kort wordt stilgelegd, tot de eisen van de stakers worden geaccepteerd.

STRIJD TEGEN DEPORTATIE

Het grootste deel van de protesten van de afgelopen tijd was echter tegen de Citizenship Amendment Act (CAA). Dit racistische wetsvoorstel draait om het bieden van asiel aan alle niet-moslim vluchtelingen (hindoes, christenen, sikhs, boedhisten etc.) uit buurlanden Bangladesh, Pakistan en Myanmar. Tegelijkertijd is er het voorstel om

via het National Register of Citizens een census te houden waarbij ongedocumenteerde migranten worden opgespoord en gedeporteerd. Voor veel moslims betekent dat dreiging van deportatie. In Assam, een deelstaat in het noordoosten van India, zijn door de census op deze manier al 1,9 miljoen inwoners stateloos verklaard. De CAA is de zoveelste bedreiging voor moslims in India en past binnen het extreemrechtse project van de BJP. De protesten richtten zich ook tegen een wet uit 2019 die de staat de macht geeft om de identiteit van transgenders te definiëren. Alleen met een door de staat uitgegeven certificaat kunnen transgenders volgens de nieuwe wet aanspraak maken op bepaalde rechten.

Niet alleen moslims kwamen in verzet tegen deze wetsvoorstellen. Zij aan zij kwam ook de arbeidersklasse in verzet. De protesten werden vooral geleid door vrouwen. In Shaheen Bagh, een moslimwijk in Delhi waar veel arbeiders wonen, hielden vrouwen uit alle bevolkingsgroepen dagenlange protesten en

sit-ins. Deze vormen van solidariteit kunnen de racistische wetgeving van Modi verslaan.

VERENIGD TEGEN RECHTSE PLANNEN

Bij de verkiezingen van 2019 kwam de BJP weer als winnaar uit de bus. Het bevestigt de ruk naar rechts in India. De afgelopen maanden laten echter zien dat een groot deel van India van Modi af wil. Toch speelden de linkse partijen een marginale rol tijdens de verkiezingen. De oppositie wordt nu geleid door het INC. Zij zullen echter geen alternatief bieden tegen de economische rampspoed en het extreemrechtse geweld. Het INC volgt zelf nog steeds de neoliberale lijn die ze in de jaren 90 voor het eerst uitrolden.

De vele stakingen en protesten kwamen voort uit jaren opgekropte woede. Nu de stakingsgolf van de vakbonden en de anti-CAA protesten zich op sommige plekken al verenigen, is er vooruitzicht om Modi uit zijn nu nog comfortabele positie te gooien.

De VS blijft Irak bombarderen

De imperialistische bemoeienis in Irak duurt nog steeds voort. Op vrijdag 13 maart vond er nog een Amerikaanse aanval op een vliegveld in Karbala plaats, als vergelding voor raketaanvallen op de NAVO-basis bij Al Taji de woensdag ervoor.

Op de Taji-basis verblijven veel soldaten van imperialistische NAVO-coalitiepartijen. Bij de aanval kwamen een Britse en een Amerikaanse soldaat om. Hoewel het nog altijd onduidelijk is waar deze raketten vandaan kwamen, was het Pentagon vlug met het beschuldigen van Kata'ib Hezbollah, een sjiietische milite in Irak en Syrië. Volgens de VS zou Iran de groep hebben aangeleid om deze aanslag te plegen.

De reactie van de VS en de Britten volgde snel. Volgens CENTCOM, de Midden-Oostenafdeling van het Amerikaanse leger, was de tegenactie succesvol en werden wapendepots van Kata'ib Hezbollah geraakt. Irakese bestuurders maakten echter duidelijk dat het ging om een vliegveld in Karbala. Door de

aanval kwamen drie Iraakse soldaten, twee politieagenten en een burger om.

IRAN

De aanval op de Taji-basis en de onbezonnen 'tegenaanval' passen binnen een langere trend, waarvan de nieuwste fase begin dit jaar aanbrak. In de eerste week van 2020 doodde een gerichte Amerikaanse luchtaanval de Iraanse generaal Qassem Suleimani. Als gecontroleerde vergelding bombardeerde Iran een Amerikaanse basis in Irak, waarbij geen doden vielen. In Irak speelt zich dus een soort asymmetrische proxy-oorlog af tussen buurland Iran en bezetter Amerika.

Het maakt Trump en zijn generaals niet zoveel uit of de aanval op de Taji-basis daadwerkelijk werd uitgevoerd naar Iraans plan. De Amerikanen willen de wereld graag laten geloven dat al het geweld in het Midden-Oosten door Iran veroorzaakt wordt. Naar aanleiding van de Iraanse vergelding stuurden ver-

schillende NAVO-landen nog meer materiaal en troepen naar Irak. Ook Nederland neemt deel aan dit machtsspel: in de Straat van Hormuz ligt nu marineschip Zr.Ms. De Ruyter.

Iraakse politici lieten weten dat zij de aanval op het vliegveld in Karbala zien als een agressieve inbreuk op de nationale soevereiniteit. Die nationale soevereiniteit wordt sinds de invasie van 2003 natuurlijk al geschonden, maar de Verenigde Staten gedragen zich steeds agressiever in Irak. Hoewel de VS volhoudt dat de doelwitten telkens door Iran gesteunde milities zijn, maakt de VS zowel burgerdoden als doden in het Iraakse leger.

Het is dan ook niet de eerste keer dat Irak zich uitspreekt tegen de Amerikaanse bezetting. Naar aanleiding van de escalerende proxy-oorlog nam het Iraakse parlement een motie aan waarin de VS wordt opgeroepen zich na 17 jaar bezetting nu eindelijk terug te trekken. Zelfs bij de partijen die de aanwezigheid van de VS lange tijd verdedigden, groeit

nu ook de wens om de VS te laten vertrekken. Trump heeft zelf al toegegeven dat de duizenden Amerikaanse soldaten niet in Irak zitten om Daesh te bestrijden – wat de officiële reden voor Amerikaanse

aanwezigheid in het gebied is – maar om 'Iran in de gaten te houden'. Hoe dan ook: zo lang Amerika in Irak is, zal het geweld niet ophouden.

JENS APPELO

■ Foto: Wikimedia Commons/Ahodges7

Humanitaire crisis bereikt nieuw dieptepunt

Sinds de Syrische burgeroorlog een grote stroom vluchtelingen op gang bracht heeft de Europese Unie er alles aan gedaan hen tegen te houden. Op die manier heeft het een humanitaire ramp in de Griekse kampen gecreëerd. Ondertussen groeit de ellende die mensen op de vlucht drijft.

MAX VAN LINGEN

Afgelopen jaar verklaarde de Europese Commissie (EC) dat de zogenaamde 'vluchtelingen-crisis' voorbij was. De vicevoorzitter van de EC, Frans Timmermans, zei in een verklaring dat 'Europa niet langer te maken heeft met de migratiecrisis die we in 2015 kenden, maar structurele problemen blijven bestaan'.

Volgens de VN-vluchtelingenorganisatie UNHCR is het aantal mensen dat Europa probeert te bereiken inderdaad flink afgenomen, van 1,8 miljoen in 2015 tot 123.663 in 2019. Dat neemt niet weg dat in 2018 elke dag nog zes mensen omkwamen tijdens hun poging de Middellandse Zee over te steken.

Bovendien zijn de grote aantallen vluchtelingen niet verdwenen. Volgens UNHCR waren in 2019 een recordaantal van 70,8 miljoen mensen gedwongen ontheemd. Dit zijn mensen die op de vlucht zijn voor conflicten en repressie. Mensen die op de vlucht zijn voor honger en armoede die niet zijn veroorzaakt door conflicten, worden hierbij niet meegeteld.

VLUCHTELING IN EIGEN LAND

Van de gedwongen ontheemden zijn er 41,3 miljoen intern ontheemd. Dit betekent dat ze op de vlucht zijn binnen de eigen landsgrenzen. Officieel worden deze mensen niet aangemerkt als vluchtelingen, omdat er geen officiële definitie van intern ontheemden bestaat. Zij vallen bijvoorbeeld niet onder het mandaat van de UNHCR.

Een uitzondering vormen de Palestijnse intern ontheemden. Deze groep is wel officieel erkend als vluchteling. Dit komt doordat ze val-

len onder het mandaat van een aparte organisatie (UNRWA) die al bestond toen UNHCR werd opgericht en specifiek gericht was op slachtoffers van de etnische zuivering van Palestina eind jaren veertig.

In totaal vallen 25,9 miljoen vluchtelingen onder het mandaat van UNHCR en UNRWA. De overige 3,5 miljoen gedwongen ontheemden zijn asielzoekers die nog in een procedure zitten. Van alle gedwongen ontheemden wordt tachtig procent opgevangen in het land zelf of in een van de buurlanden.

TURKIJE-DEAL

Dat de Europese Commissie de 'vluchtelingen-crisis' beëindigd verklaart, terwijl er meer vluchtelingen dan ooit zijn, laat zien waar de prioriteiten van de Europese Unie (EU) liggen.

Voor de EU was de crisis niet dat een recordaantal mensen op de vlucht was, maar dat een klein deel van die mensen naar Europa wilde komen. Toenmalig PvdA-fractievoorzitter Diederik Samsom zei hierover: 'De welvaartsstaat... bezwijkt als we de vluchtelingenstroom niet onder controle krijgen.'

Samsom deed deze uitspraak in een interview met *de Volkskrant* begin 2016. Het jaar daarvoor was het aantal mensen dat Europa via de Middellandse Zee probeerde te bereiken flink toegenomen. In het interview ontvouwde Samsom een plan om vluchtelingen die via Turkije naar Europa waren gekomen terug te sturen naar Turkije.

In ruil hiervoor zouden verschillende EU-lidstaten een beperkt aantal Syrische vluchtelingen opnemen

Foto: Flickr / Megan Trace

uit Turkije. Dit betekende onder andere dat Griekenland vluchtelingen zou gaan deporteren naar een land dat het zelf niet als veilig land erkende. Bovendien betekende het dat vluchtelingen die niet uit Syrië kwamen, in het geheel asiel werd geweigerd door de EU.

In maart 2016 sloot de Europese Unie inderdaad een akkoord met Turkije over het terugsturen van vluchtelingen. In ruil voor miljarden euro's aan steun ging de Turkse staat vluchtelingen tegenhouden die via Turkije naar Europa probeerden te komen. Op deze manier werd Turkije tot onderaannemer van Fort Europa gemaakt.

Zelfs van het opnemen van een beperkt aantal Syrische vluchtelingen uit Turkije door EU-lidstaten

kwam uiteindelijk weinig terecht. Datzelfde geldt voor het opheffen van de vluchtelingenkampen op de Griekse eilanden. Trage procedures zorgen ervoor dat vluchtelingen soms jarenlang in mensonterende omstandigheden vastzitten in kampen op deze eilanden.

FORT EUROPA

De omgang van de Turkse staat met vluchtelingen is dubbel. Aan de ene kant vangt Turkije meer Syrische vluchtelingen op dan welk ander land ook. Het aantal Syrische vluchtelingen in Turkije steeg van 2,73 miljoen in 2016 tot meer dan 3,6 miljoen in 2019. Ook op financieel vlak heeft Turkije meer bijgedragen aan de hulp voor Syrische vluchtelingen

dan welk land ook.

Aan de andere kant komen vluchtelingen volgens de Turkse wet niet in aanmerking voor een permanente verblijfsvergunning. Hierdoor is de situatie van veel Syrische vluchtelingen uitermate precair. Daar komt bij dat Turkije nieuwe vluchtelingen zoveel mogelijk tegenhoudt, bijvoorbeeld door te schieten op vluchtelingen die de grens proberen over te steken.

In 2014 begon Turkije met de bouw van een muur langs de Syrische grens. Deze muur werd in 2018 voltooid. Hierdoor lopen Syriërs die proberen te vluchten voor de terreur van Assad letterlijk tegen een muur op. Deze muur is niets anders dan een vooruitgeschoven post van Fort Europa.

Lesbos – een hel voor vluchtelingen

Zo'n 20.000 vluchtelingen zitten gevangen in het piepkleine kamp Moria op het Griekse eiland Lesbos. Nick Clark sprak enkelen van hen over de realiteit van het leven daar. Ook sprak hij met activisten over het organiseren van solidariteit.

Toen Moria werd gebouwd zou het 2.800 mensen huisvesten. Niemand zou er lang moeten verblijven. Zelfs op het hoogtepunt van de vluchtelingen-crisis in 2015 waren er minder mensen in Moria dan nu. En hun verblijf duurde dan maar enkele weken.

Maar nu is het kamp meer gegroeid dan het aankan dankzij beleid dat is ontworpen om vluchtelingen te stoppen. 'Moria is heel, heel erg,' vertelt Ahmed uit Syrië. 'Er is geen water, geen voedsel, geen dokter. Als je ziek bent, zeggen ze dat je water moet drinken.' Ahmed woont met zijn gezin in de helft van

een kleine isobox – een omgebouwde container. Een ander gezin woont in de andere helft, gescheiden door een gordijntje in het midden.

Hier komt een vluchtelingengezin terecht als ze geluk hebben – hier hebben ze de meeste ruimte. 'Dit is het beste in het kamp,' zegt Ahmed. Grotere isoboxen worden soms met zeven gezinnen gedeeld, met vijf meter vloer voor elk gezin. 'Het is tenminste geen tent,' zegt Khalil, die hier met zijn vrouw Cobra en hun drie kinderen woont.

Buiten het hek groeit het kamp verder over de heuvels. Hulpverlening en andere steun wordt hier

overgelaten aan vrijwilligers. Aan de randen zijn er massa's kleine, zwakke zomertentjes op de heuvels gebouwd. Gezinnen proberen hun eigen ruimte af te bakken met stukjes hout en prikkeldraad.

CORONA

Het is een heldere vroege lentedag, maar de grond is nat en modderig. Riolwater stroomt via een pad van de heuvel af. Het komt uit de armzalige wc-voorzieningen. In deze omstandigheden kun je makkelijk ziek worden. En vluchtelingen vrezden het coronavirus. 'Als er hier corona komt, ben ik weg,' vertelt een van hen. 'Het maakt me niet uit waarheen. Hier in het bos of in de straten van Mytilene. Ik ben weg hier.'

Afvalzakken stapelen zich metershoog op en plastic flesjes blokkeren een stroompje, wat een soort open riool veroorzaakt. Er zijn geen goede voorzieningen voor al het afval. De

meeste flesjes zijn leeg, maar in sommige zit urine. Het kan gevaarlijk zijn om 's nachts je tent uit te gaan.

Inwoners van het kamp, hulpverleners en vrijwilligers vertellen dat geweld deel van het dagelijkse leven is. Er zijn haast elke dag ruzies, steekpartijen, berovingen, verkrachtingen. Spanningen en conflicten bestaan in elke maatschappij. Maar in Moria zijn deze vele malen verergerd door de stress, de angsten en de problemen die ontstaan wanneer duizenden mensen voor onbepaalde tijd vastzitten in verschrikkelijke omstandigheden.

EUROPESE UNIE

De EU heeft geen boodschap aan het helpen van vluchtelingen. Zij willen vluchtelingen alleen maar vasthouden en tegenhouden. Voorzitter van de Europese Commissie Ursula von der Leyen heeft recentelijk nog Griekenland als 'Europa's schild'

tegen vluchtelingen de hemel in geprezen. Toen vluchtelingen in Moria afgelopen februari demonstreerden werden zij aangevallen door de Griekse ME.

Elena, die bij de demonstratie was, vertelt dat vrouwen met kinderen de mars leidden naar de stad Mytilene. Achter hen liepen oudere mensen, en achter hen jonge mannen. Maar na 20 minuten begon de ME met traangas te schieten. 'Ik moest het traangas uit de ogen van kinderen wassen,' vertelt zij.

Demonstranten wilden betere omstandigheden en geen deportaties meer. Maar meer dan alles wilden zij uit Moria, naar Europa en naar een vorm van veiligheid. In plaats daarvan worden zij wreed mishandeld door het racistische beleid van overheden die met mensenlevens spelen.

De volledige versie van dit artikel verscheen in het Engels in *Socialist Worker*.

punt

DEMOGRAFISCHE OORLOGSVOERING

De catastrofe die zich nog altijd in Syrië voltrekt, bereikte de afgelopen maanden een nieuw dieptepunt. Gedurende de oorlog in Syrië heeft Assad als onderdeel van demografische oorlogsvoering delen van de bevolking van opstandige gebieden gedeporteerd naar de provincie Idlib. Inmiddels is dit de enige overgebleven provincie die nog onder controle is van de rebellen.

De afgelopen maanden hebben Assad en zijn bondgenoten met een nieuw offensief geprobeerd ook Idlib te veroveren. De gevechten hebben geleid tot de grootste vluchtelingenstroom sinds het begin van de oorlog. Turkije kwam hierdoor onder enorme druk te staan om de grens met Syrië weer te openen. Vanwege het akkoord met de EU zou dit echter ook betekenen dat Turkije vervolgens vluchtelingen die verder wilden naar Europa tegen zou moeten houden.

De Turkse reactie op deze situatie was tweeledig. Ten eerste probeerde Turkije tegenwicht te geven aan het offensief van Assad en zijn bondgenoten om te voorkomen dat Idlib daadwerkelijk onder de voet werd gelopen. Ten tweede besloot Turkije het akkoord met de EU niet te verlengen, waardoor de Turkse staat niet meer verplicht was vluchtelingen tegen te houden.

De aandacht van de EU ging vervolgens niet naar het voorkomen van het dreigende bloedbad in Idlib of de organisatie van hulp voor de nieuwe vluchtelingen samen met Turkije. In plaats daarvan zetten Europese leiders vooral in voor het lijmen van het akkoord met Turkije. Ondertussen gebruikt Turkije de zogenaamde bufferzone die het in het noorden van Syrië heeft gecreëerd om Syrische vluchtelingen buiten de eigen landsgrenzen op te kunnen vangen. Het mes snijdt hierbij aan twee kanten voor de Turkse staat, want de vestiging van soennitische Arabie-

ren in deze zone betekent ook een demografische verzwakking van de Koerdische positie langs de grens.

SLUIT KAMPEN, OPEN GRENZEN

De afgelopen vier jaar is de situatie voor vluchtelingen aan de buitengrenzen van Fort Europa alleen maar verslechterd. Nu het coronavirus de vluchtelingenkampen op de Griekse eilanden heeft bereikt, valt het ergste te vrezen. Het is daarom van groot belang dat deze kampen zo snel mogelijk gesloten worden. Het wordt tijd dat deze mensen eindelijk de kans krijgen een menswaardig bestaan op te bouwen.

De Europese Unie moet stoppen akkoorden na te streven waarbij het tegenhouden van vluchtelingen centraal staat. In plaats daarvan moeten de muren rond Fort Europa worden afgebroken en de grenzen worden geopend. Het CBS liet onlangs weten dat Nederlandse bedrijven nog nooit zoveel winst hebben gemaakt als in 2019. Er is dus genoeg geld om dit te betalen. Het ontbreekt aan de politieke wil.

De tegenstellingen tussen arm en rijk zijn wereldwijd nog nooit zo groot geweest als nu. Ondertussen leiden toenemende spanningen tussen verschillende imperialistische mogendheden tot hevige, langdurige conflicten. Hier bovenop leidt klimaatverandering tot steeds grotere problemen. Al deze problemen hebben de afgelopen jaren geleid tot een steeds verdere toename van het aantal vluchtelingen.

Het is waarschijnlijk dat de pandemie waar we nu mee te maken hebben deze trend alleen maar zal versterken. Al deze problemen zijn verbonden met het systeem waarin we leven. Een systeem dat de belangen van mens en natuur ondergeschikt maakt aan winstmaximalisatie. Dat is waarom we de huidige crisis om moeten buigen en aan moeten sturen op een breuk met dat systeem.

Uitbraak van geweld tegen vluchtelingen op Griekse eilanden

Het conflict tussen Turkije en Europa over de opvang van vluchtelingen heeft tot een golf van geweld tegen vluchtelingen aan de buitengrenzen van Fort Europa geleid. Op Lesbos en Chios vielen neonazi's vluchtelingen en hulpverleners aan.

KATERINA PAPADOULI

Begin maart opende de Griekse regering de aanval op vluchtelingen en migranten. Deze aanval raakt zowel vluchtelingen die al in Griekenland verblijven als degenen die recent de noordoostelijke grens met Turkije hebben bereikt bij Evros en de eilanden Chios en Lesbos. De regering heeft besloten om nog meer afgesloten kampen te bouwen op Chios en Lesbos, waar al duizenden vluchtelingen onder onmenselijke omstandigheden leven in kampen zoals Vial en Moria.

De regeringspartij Nieuwe Democratie heeft uit angst voor een tegenreactie van de eilandbewoners honderden ME's met private schepen naar de eilanden gestuurd. Zij arriveerden in het holst van de nacht voor een geheime missie. De mate van repressie die ze uitoefenden was ongekend: ME's klommen over hekken om de lokale bevolking te achtervolgen en demonstranten te bekogelen met stenen en traangas.

Nadat eilandbewoners protesteerden en de ME's aanvielen, hebben de eenheden zich op bevel van de regering teruggetrokken. In heel Griekenland vonden er demonstraties plaats tegen de politierepressie, de hoge kosten en het ordeloze optreden.

VLUCHTELINGEN

Er is nog steeds sprake van een instabiele situatie op de eilanden. Na de recente aanvallen op Idlib en de verklaring van de Turkse president Erdogan dat hij de Turkse grenzen met Griekenland niet meer zal bewaken, arriveren dagelijks nieuwe vluchtelingen.

Extreemrechts grijpt hun komst aan om zichzelf verder op te bouwen. Fascistische patrouilles werpen weblokkades op en vallen migranten, journalisten en bondgenoten aan. Nazi's uit heel Europa reizen af naar de Griekse eilanden.

De eerste reactie van de lokale

antiracistische beweging was een spontane demonstratie op 1 maart. Honderden mensen protesteerden voor solidariteit met vluchtelingen en tegen de fascistische en tegen de fascistische organisaties reisde vanuit Athene naar de eilanden om de kampen en de stad van Lesbos te bezoeken. In een verklaring lieten zij weten:

'We moeten ons niet gek laten maken door de fascistische hetze tegen vluchtelingen en de solidariteitsbeweging, of door de georganiseerde aanvallen op NGO's en de bevolking van Lesbos.

Het offensief van de regering toont precies aan wie de vijand is. De enige oplossing is om vluchtelingen te verwelkomen en te eisen dat de grens bij Evros opengaat. Op deze manier hoeven vluchtelingen niet met gevaar voor eigen leven in bootjes de oversteek te maken en komen ze niet tegenover de Griekse kustwacht te staan die hen aanvalt en hun boten tot zinken probeert te brengen.'

De barbaarse praktijken op zee gaan gepaard met een last-minute besluit van de staat om asielprocedures voor een maand op te schorten en iedereen die zonder toestemming de grens oversteekt te deporteren. De regering gebruikt nu al militaire schepen om nieuwe vluchtelingen van Lesbos te vervoeren naar deportatiekampen op het vasteland. Het Hoog Commissariaat voor de Vluchtelingen van de VN (UNHCR) stelt dat de EU-wetgeving geen wettelijke basis bevat voor het opschorten van de asielprocedure of voor de deportaties.

De recente ontwikkelingen aan de grens van Evros zijn gevaarlijk en onmenselijk. De politie en het leger zijn bezig met een grootscheeps offensief tegen vluchtelingen door ze aan te vallen, te beschieten met traangas en – in het geval van een 22-jarige vluchteling uit Syrië – dood te schieten.

PERSPECTIEF

Tegelijkertijd gebruikt de Griekse regering de komst van nieuwe vluchtelingen als een manier om vijandigheid jegens Turkije te vergroten en het nationalisme in Griekenland aan te wakkeren.

De regering noemt de komst van de vluchtelingen een 'invasie' die georganiseerd is door Turkije en stuurt zoveel troepen naar de grens dat het lijkt alsof Griekenland zich op een oorlog voorbereidt. Op tv zijn zelfs beelden te zien van hoe priesters naar de grenzen afreizen en de Griekse soldaten zegenen.

De onwil van de Europese Unie om de situatie te deëscalieren, werd duidelijk uit het bezoek van de voorzitter van de Europese Commissie Ursula von der Leyen. Zij prees de Griekse regering en zei 700 miljoen euro toe om de komst van vluchtelingen verder te bestrijden.

Het is een leugen dat de vluchtelingen slechts pionnen van Erdogan zijn om de EU onder druk te zetten. Meer dan een miljoen vluchtelingen proberen juist weg te komen uit Idlib om te ontsnappen aan het conflict tussen Erdogan en Assad. De EU en de NAVO gooien bommen op andere landen terwijl ze de grenzen sluiten voor mensen die vluchten voor oorlog.

De Griekse regering mag niet de bloedige grenswacht van de EU zijn in ruil voor Europese steun in haar conflict met Turkije. Het openen van de grenzen en het verwelkomen van vluchtelingen moet centraal staan voor de antiracisme- en arbeidersbeweging. De Turkse solidariteitsbeweging aan de andere kant van de grens is georganiseerd op dezelfde basis.

Op 5 maart gaven antiracistische organisaties in heel Griekenland een tegengeluid aan het geweld tegen vluchtelingen. In Athene gingen zo'n 10.000 mensen de straat op om te protesteren tegen Fort Europa. De demonstranten eisten dat er een einde moet komen aan het geweld aan de grenzen, dat de vluchtelingen toegelaten moeten worden en dat het racistische en misdadige beleid van de Griekse regering moet stoppen.

Katerina Papadouli is een revolutionair socialist in Athene. Dit artikel werd begin maart geschreven.

■ Demonstratie in solidariteit met vluchtelingen in Athene, 5 maart 2020 (Foto: Kyriakos Banos)

'De agribusines ziet een virus

Sinds de uitbraak van het coronavirus zijn regeringen volop bezig met noodmaatregelen. Maar voor structurele oplossingen moet het duidelijk zijn waar we mee te maken hebben en wat de oorzaken zijn. **Yaak Pabst** sprak met evolutiebioloog **Rob Wallace** over de gevaren van Covid-19, de verantwoordelijkheid van de agribusines en mogelijke duurzame oplossingen om infectieziekten te bestrijden.

onderzoek doen naar de intensieve landbouw, met name de veeteelt. Momenteel zijn weinig regeringen en weinig wetenschappers daartoe bereid. Integendeel: bij nieuwe uitbraken zijn regeringen, media en zelfs het grootste deel van het medische establishment zo geconcentreerd op elke afzonderlijke noodsituatie dat ze geen aandacht hebben voor de structurele oorzaken die ertoe leiden dat allerlei marginale ziekteverwekkers plotseling wereldberoemd worden.

Het fokken van genetische monoculturen van gedomesticeerde dieren vernietigt alle mogelijke barrières die de overdracht van virussen kunnen vertragen. Grotere concentraties dieren maken die overdracht makkelijker. Als veel dieren dicht op elkaar staan, verzwakt dat de immuunrespons. De hoge doorvoersnelheid, die kenmerkend is voor alle industriële productie, zorgt ervoor dat er steeds weer vatbare dieren komen, waardoor de virulentie kan toenemen. Met andere woorden: de agribusines is zo belust op winst dat het ontstaan van een virus dat een miljard mensen kan doden wordt gezien als een aanvaardbaar risico.

Wiens schuld is dat?

Ik had het over de intensieve landbouw, maar er is een grotere context. Het kapitaal veroverd wereldwijd de laatste oerbossen en akkers van kleine boeren. Die investeringen veroorzaken de ontbossing en ontwikkelingen die tot het ontstaan van ziekten leiden. De functionele diversiteit en complexiteit die deze enorme stukken land vertegenwoordigen, worden zodanig gestroomlijnd dat ziekteverwekkers die vroeger ingeperkt bleven, overspringen op vee en menselijke gemeenschappen. Kortom, kapitalistische metropolen als Londen, New York en Hongkong moeten worden beschouwd als de voornaamste ziektehaarden.

Voor welke ziekten geldt dat?

Er zijn momenteel geen 'kapitaalvrije' ziekteverwekkers. Zelfs de meest afgelegen gebieden worden erdoor beïnvloed, al is het op afstand. Ebola, Zika, de coronavirussen, gele koorts, diverse soorten vogelgriep en Afrikaanse varkenspest zijn enkele van de vele ziekteverwekkers die vanuit afgelegen streken de voorsteden, regionale hoofdsteden en uiteindelijk het wereldwijde reisnetwerk bereiken. Binnen een paar weken van vleerhonden in Congo naar zonnebadende in Miami.

Welke rol spelen multinationals in dit proces?

De aarde is op dit moment vooral een planeet van industriële landbouw, wat biomassa en landgebruik betreft. De agribusines wil de voedselmarkt beheersen. Bijna het hele neoliberale project is erop gericht om bedrijven in de geavanceerde industrielanden te steunen in hun streven om het land en de hulpmiddelen van zwakkere landen te stelen. Veel nieuwe ziekteverwekkers, die vroeger in bedwang werden gehouden door eeuwenoude bos-ecosystemen, komen nu vrij en bedreigen de hele wereld.

Wat voor impact hebben de productie-methoden van de agribusines?

De kapitalistische landbouw, die in de plaats is gekomen van meer natuurlijke ecologieën, biedt ziekteverwekkers de middelen die ze nodig hebben om de meest virulente en besmettelijke fenotypen te ontwikkelen. Je kunt geen systeem bedenken dat beter geschikt is om dodelijke ziektes te verwekken.

Hoezo?

Wat?

Deze bedrijven kunnen de kosten van hun epidemiologisch gevaarlijke operaties gewoon afwentelen op de rest van de wereld. Op de dieren zelf, op consumenten, boeren, ecosystemen en overheden. De schade is zo enorm dat als we de bedrijven voor de kosten zouden laten opdraaien, dit het einde van de agribusines zou betekenen. Geen bedrijf zou de kosten kunnen dragen van de schade die het veroorzaakt.

In veel media werd beweerd dat het coronavirus afkomstig was van een 'exotische voedselmarkt' in Wuhan. Klopt die beschrijving?

Ja en nee. Er zijn ruimtelijke aanwijzingen die hierop duiden. Contactonderzoek heeft besmettingen getraceerd naar een markt in Wuhan waar wilde dieren werden verkocht. Omgevingsmonsters lijken te wijzen op de westkant van de markt, waar wilde dieren werden gehouden.

Maar hoe ver terug en hoe uitgebreid moeten we dit onderzoeken? Wanneer is de noodsituatie echt begonnen? De focus op die markt houdt geen rekening met de oorsprong van wilde landbouw in het achterland en de kapitalisatie ervan. Wereldwijd, en in China, wordt wild voedsel steeds meer als een economische sector geformaliseerd. Maar het verband met industriële landbouw gaat verder dan geldelijk gewin. Naarmate de industriële productie van varkens en pluimvee uitbreidt naar oerbossen, wordt druk gelegd op leveranciers van wild voedsel om nog verder in het bos te zoeken naar bronpopulaties. Daardoor neemt het contact met en de overdracht van nieuwe ziekteverwekkers, zoals Covid-19, toe.

Covid-19 is niet het eerste virus dat de Chinese regering in de doofpot heeft geprobeerd te stoppen.

Dat klopt, maar het is geen specifiek Chinees probleem. De VS en Europa zijn ook ground zero voor nieuwe griepvirussen geweest, zoals recentelijk H5N2 en H5Nx, en hun multinationals en neokoloniale vertegenwoordigers hebben het ontstaan van Ebola in West-Afrika en Zika in Brazilië veroorzaakt. Functionarissen in de Amerikaanse gezondheidszorg hebben de agribusines de

Yaak Pabst is hoofdredacteur van het Duitse socialistische tijdschrift *Marx21*, waar dit interview oorspronkelijk werd gepubliceerd.

Rob Wallace is evolutionair bioloog en auteur van o.a. *Big Farms Make Big Flu: Dispatches on Infectious Disease, Agribusiness, and the Nature of Science*. Hij is verbonden aan de universiteit van Minnesota.

Hoe gevaarlijk is het nieuwe coronavirus?

Dat ligt eraan in welke fase van de uitbraak van Covid-19 je zit: aan het begin, bij de piek of in de laatste fase? Hoe goed reageert het gezondheidssysteem in je regio? Hoe oud ben je? Is je immuunsysteem verzwakt? Wat is je gezondheidstoestand? En om er een niet te diagnosticeren mogelijkheid bij te halen: is je immuunsysteem, genetisch gezien, opgewassen tegen het virus of niet?

Aan het begin van de uitbraak overleden in Wuhan tussen de 2 en 4 procent van de Covid-19-patiënten. Buiten Wuhan lijkt de sterfte 1 procent of lager te zijn, maar op andere plekken weer hoger, bijvoorbeeld in sommige plaatsen in Italië en de Verenigde Staten. Dat lijkt niet veel vergeleken met, zeg, SARS met 10 procent, de griep van 1918 met 5 tot 20 procent, de vogelgriep (H5N1) met 60 procent of op sommige plaatsen Ebola met 90 procent, maar het is wel veel hoger dan bij een normale seizoensgriep met 0,1 procent.

Maar het gevaar zit niet alleen in het sterftecijfer. Het gaat ook om de vraag welk deel van de wereldbevolking door de uitbraak wordt getroffen.

Kun je daar wat dieper op in gaan?

Het wereldwijde reisnetwerk is met elkaar verbonden als nooit tevoren. Zonder vaccins of specifieke antivirale middelen voor coronavirussen en zonder groepsimmunititeit voor het virus, kan ook een stam die slechts voor 1 procent dodelijk is een aanzienlijk gevaar met zich meebrengen. Met een incubatieperiode van soms wel twee weken en steeds meer bewijs dat het virus ook kan worden verspreid door mensen die nog niet ziek zijn, zouden weinig plaatsen aan besmetting ontkomen. Als Covid-19 vier miljard mensen besmet en het sterftecijfer 1 procent is, praat je over 40 miljoen doden. Een klein deel van een groot aantal kan nog steeds een groot aantal zijn.

Dat zijn angstaanjagende getallen voor een schijnbaar niet zo virulente ziekteverwekker.

Zeker, en we staan nog maar aan het begin van de uitbraak. Het is belangrijk om te begrijpen dat veel nieuwe infecties in de loop van een epidemie veranderen. Besmettelijkheid en virulentie kunnen allebei afzakken. Maar er zijn ook uitbraken die virulenter worden. De eerste golf van de griepandemie in het voorjaar van 1918 was een relatief milde infectie, maar bij de tweede en derde golf in de volgende winter en in 1919 vielen

miljoenen doden.

Sceptici stellen dat er veel minder mensen worden besmet en gedood door het coronavirus dan door een typische seizoensgriep. Wat vind je daarvan?

Ik zou de eerste zijn om blij te zijn als deze uitbraak meevalt. Maar deze poging om Covid-19 af te doen als ongevaarlijk door te verwijzen naar andere dodelijke ziekten, in het bijzonder griep, is een retorisch trucje om bezorgdheid over het coronavirus weg te wuiven.

De vergelijking met seizoensgriep gaat dus mank?

Het heeft weinig zin om twee ziekteverwekkers in verschillende fasen van het verloop van hun uitbraak te vergelijken. Seizoensgriep besmet inderdaad miljoenen mensen en eist volgens schattingen van de WHO tegen de 650.000 doden per jaar. Covid-19 begint echter pas aan zijn epidemiologische reis. En anders dan bij griep hebben we geen vaccin of groepsimmunititeit om de besmetting te vertragen en de meest kwetsbare groepen te beschermen.

Ook al is de vergelijking misleidend, beide ziekten worden veroorzaakt door RNA-virussen. Beide ziekten tasten de mond en keel aan en soms ook de longen. Beide ziekten zijn tamelijk besmettelijk.

Dat zijn oppervlakkige overeenkomsten die een belangrijk aspect van de vergelijking missen. We weten veel over de dynamiek van de griep, maar heel weinig over die van Covid-19. Er zijn veel onbekende factoren. Er is heel veel aan Covid-19 dat we helemaal niet kunnen weten tot het tot een volledige uitbraak is gekomen. Tegelijkertijd is het belangrijk te begrijpen dat het niet een kwestie is van Covid-19 tegenover griep. Het is Covid-19 en griep. Het ontstaan van meerdere infecties die tot een pandemie kunnen leiden en bevolkingen aanvallen, zou onze belangrijkste zorg moeten zijn.

Je doet al een aantal jaar onderzoek naar epidemieën en hun oorzaken. In je boek *Big Farms Make Big Flu* probeer je verbanden aan te tonen tussen intensieve landbouw, biologische landbouw en virusinfecties. Wat zijn je bevindingen?

Het echte gevaar van elke nieuwe uitbraak is het niet begrijpen, of liever gezegd, niet willen begrijpen dat een nieuw Covid-19 geen geïsoleerd incident is. Het vaker voorkomen van virussen is nauw verbonden met de voedselproductie en de winstgevendheid van multinationals. Iedereen die wil weten waarom virussen gevaarlijker worden, moet

als aanvaardbaar risico'

■ Parijs tijdens de eerste dag van de lockdown (Foto unsplash/Fran Boloni).

hand boven het hoofd gehouden tijdens de uitbraken van H1N1 (in 2009) en H5N2.

De Wereldgezondheids-organisatie (WHO) heeft Covid-19 uitgeroepen tot 'internationale gezondheidscrisis'. Is dat terecht?

Ja. Het gevaar van zo'n ziekteverwekker is dat gezondheidfunctionarissen geen kennis hebben van de statistische risicospreiding. We hebben geen idee hoe de ziekteverwekker zal reageren. Binnen enkele weken zijn we van een uitbraak op een markt naar infecties wereldwijd. Het virus zou gewoon kunnen uitdoven. Dat zou geweldig zijn. Maar dat weten we niet. Beter voorbereidingen zouden ons een betere kans geven om de verspreiding van het virus te vertragen.

De verklaring van de WHO maakt ook deel uit van wat ik 'pandemisch theater' noem. Gebrek aan daadkracht is eerder internationale organisaties fataal geworden. Denk maar aan de Volkerenbond. VN-organisaties maken zich altijd zorgen over hun relevantie, macht en financiering. Maar nu kan deze actiebereidheid samengaan met de daadwerkelijke voorbereidingen en preventie die de wereld nodig heeft om de verspreiding van Covid-19 in te perken.

De neoliberale herstructurering van de gezondheidszorg heeft geleid tot verslech-

teringen in het onderzoek en de zorg voor patiënten in bijvoorbeeld ziekenhuizen. Wat zou een beter gefinancierde gezondheidszorg betekenen voor de strijd tegen het virus?

Je hebt het afschuwelijke, maar typerende verhaal van een medewerker van een bedrijf in Miami, dat medische hulpmiddelen produceerde. Toen hij met griepachtige verschijnselen uit China terugkeerde, deed hij wat juist was voor zijn familie en zijn omgeving. Hij liet zich in het ziekenhuis testen op Covid-19. Hij was bang dat zijn minimale Obamacare-verzekering de test niet zou vergoeden. Dat bleek te kloppen. Ineens moest hij 3270 dollar betalen. In de VS zou een eis kunnen zijn dat tijdens een pandemie alle medische kosten voor een test en behandeling van de ziekte moeten worden betaald door de federale overheid. We willen per slot van rekening dat mensen om hulp vragen in plaats van zich schuil te houden en anderen te besmetten omdat ze zich geen behandeling kunnen veroorloven. De logische oplossing is een nationaal gezondheidssysteem met voldoende personeel en middelen om zo'n noodsituatie aan te kunnen. Dan zou een belachelijk probleem als het ontmoedigen van sociaal gedrag niet mogelijk zijn.

Zodra het virus in een land wordt ontdekt, reageren overheden overal met autori-

taire en bestraffende maatregelen, zoals een verplichte quarantaine van hele regio's en steden. Zijn zulke drastische maatregelen terecht?

Een uitbraak gebruiken om de nieuwste methoden van autocratische controle te testen is een extreme vorm van rampenkapitalisme. Vanuit het oogpunt van de volksgezondheid zou ik eerder kiezen voor vertrouwen en compassie, wat belangrijke epidemiologische variabelen zijn. Zonder vertrouwen en compassie verliezen overheden de steun van de bevolking. Een gevoel van solidariteit en respect is cruciaal om de samenwerking tot stand te brengen die nodig is om dit soort bedreigingen samen te overleven. Zelfquarantaine met de nodige steun, met getrainde buurtgroepen die mensen in de gaten houden, met vrachtwagens die voedsel aan huis bezorgen, met vrijstelling van werk en een werkloosheidsverzekering, kan een dergelijke saamhorigheid oproepen, het gevoel dat we het met elkaar moeten rooien.

In Duitsland heeft een nazipartij, de AfD, 94 zetels in het parlement. Nazi's en andere groepen die banden hebben met de AfD gebruiken de coronacrisis voor hun agitatie. Ze verspreiden valse berichten over het virus en eisen autoritaire maatregelen van de regering, zoals het beperken van vliegvluchten, inreisverboden voor migranten, dichte grenzen en gedwongen

quarantaines.

Reisverboden en dichte grenzen zijn eisen waarmee radicaal rechts wereldwijd voorkomende ziektes wil racialisieren (aan bepaalde etnische groepen wil toeschrijven, red.). Dat is natuurlijk onzin. Nu het virus zich al overal verspreidt, is het zinniger om te werken aan een gezondheidszorg waarvoor het niet uitmaakt wie zich meldt met een besmetting omdat er genoeg middelen zijn om iedereen te behandelen en te genezen. En natuurlijk moeten we ophouden met het stelen van land in het buitenland, waardoor mensen gedwongen worden tot migratie. Zo kunnen we voorkomen dat ziekteverwekkers ontstaan.

Wat zouden duurzame veranderingen kunnen zijn?

Om nieuwe virusuitbraken te voorkomen, moet de voedselproductie radicaal veranderen. Autonomie voor boeren en een sterke publieke sector kunnen onomkeerbare milieuproblemen en onbeheersbare infecties tegenhouden. Ga een verscheidenheid aan dieren en gewassen produceren – en maak ruimte voor wilde natuur – zowel op het niveau van de boerderij als op regionaal niveau. Laat dieren zich ter plekke voortplanten zodat ze hun beproefde immuniteit kunnen doorgeven. Combineer rechtvaardige

productie met rechtvaardige verdeling. Subsidieer voedselprijzen en de koopkracht van consumenten om ecologische landbouw te steunen. Bescherm deze experimenten tegen de dwang die de neoliberale economie mensen en gemeenschappen oplegt en tegen de dreiging van staatsrepressie door het kapitaal.

Wat moeten socialistische eisen nu het risico van uitbraak van ziektes toeneemt?

Er moet voorgoed een einde gemaakt worden aan agribusiness als manier van sociale reproductie, al was het alleen maar vanwege de volksgezondheid. De industriële voedselproductie hanteert praktijken die de gehele mensheid in gevaar brengen, in dit geval door een nieuwe dodelijke pandemie te ontketenen. We moeten eisen dat de voedselproductie gesocialiseerd wordt op zo'n manier dat het ontstaan van gevaarlijke ziekteverwekkers kan worden voorkomen. Dat betekent dat de voedselproductie wordt geïntegreerd in de behoeften van plattelandsgemeenschappen. Het betekent kiezen voor landbouwmethoden die het milieu beschermen evenals de boeren die ons voedsel produceren. Het grote plaatje houdt in dat we de metabolische breuken moeten helen die onze ecologie van onze economie scheiden. Kortom, we hebben een planeet te winnen.

Superieur: terugkeer van de 'rassenleer'

Veel mensen nemen aan dat wetenschappelijk racisme en eugenetica van het toneel verdwenen nadat de aard en omvang van de afschuwelijke daden van de nazi's aan het eind van de Tweede Wereldoorlog werden onthuld. Angela Saini maakt op forensische wijze een definitief eind aan deze mythe.

YURI PRASAD

Om te beginnen toont ze aan dat hoogstaande Britse academici de nazi's voorgingen met een hiërarchische rassenleer om slavernij en later kolonialisme, te rechtvaardigen.

Een rondgang door de heilige University of London leidt ons naar collegezalen en departementen, waarvan sommigen nog naar kolonisten vernoemd zijn, zoals Karl Pearson, die zich onvermoeibaar heeft ingezet om huidpigmentatie, haartypes en andere uiterlijke kenmerken te classificeren en zo de 'rassen' te kunnen definiëren.

Saini legt uit dat de Holocaust een golf van afkeer teweeg bracht in de academie en in de rest van de samenleving, maar dat zij, die vasthielden aan het idee dat de mensheid in rassen verdeeld is, hun overtuiging niet simpelweg opgaven.

Sommigen verschuilden zich een tijdje, terwijl anderen hun strijd stille-tjes doorzetten na een wissel van departement en titel. Beide groepen probeerden hierna door middel van genetica het concept van ras te bewijzen.

TERUGKEER

In de wereld die in de jaren 50 en 60 uit de schaduw van kolonialisme en segregatie opdoemde, zou er zogenaamd geen plek moeten zijn voor theorieën over ras. Het internationaal wetenschappelijke orgaan Unesco stelde zelfs een verklaring op dat de wetenschap zich aan antiracisme moest wijden. En toch keerde racistische wetenschap terug.

Voor Saini is de verleidelijkheid van het concept van ras daar een belangrijke oorzaak voor. Een vluchtige blik op de wereld toont een enorme ongelijkheid en onrecht die nauw verband lijken te houden met de gang-

bare opvatting van rassen. In het Westen zijn niet-witte mensen bijvoorbeeld disproportioneel arm.

Op elke sociale en economische index zijn wij onderaan de lijst te vinden.

Er zijn twee manieren om dit patroon te verklaren. Ofwel we leven in een uiterst racistische samenleving waarin mensen die worden gecategoriseerd als 'inferieure' soort veel slechter worden behandeld en daardoor slechtere resultaten boeken; ofwel de hiërarchie van rassen bestaat werkelijk, de ongelijke indeling van de samenleving is slechts een weerspiegeling van de natuurlijke orde.

De grote meerderheid van wetenschappers aanvaardde met genoegen de tweede verklaring en zelfs de meest verlichte denkers voelden zich genoodzaakt om dingen te classificeren en categoriseren – waaronder mensen – en zijn zich schijnbaar niet bewust van de doelen waarvoor hun onderzoek wordt ingezet.

NEUTRALITEIT

Na een interview te hebben afgerond met populatiegeneticus Luigi Cavalli-Sforza van Stanford, merkt Saini op:

'Hij liet achterwege dat mensen grotendeels zijn geassocieerd omdat het politiek en economisch nuttig was voor degenen die de classificatie uitvoerden. Hij heeft de geschiedenis van kolonialisme en slavernij compleet verdoezeld, net als de manieren waarop ze het gedachtegoed over ras van Europese wetenschappers in de negentiende en de vroeg twintigste eeuw (tijdens zijn eigen leven, immers) fundamenteel heeft gevormd.'

'In plaats daarvan zag hij racisme slechts als een wetenschappelijk idee dat incorrect is gebleken.'

Deze vermeende wetenschappelij-

ke neutraliteit – een zoektocht naar de waarheid, hoe oncomfortabel het ook moge zijn – heeft zeer reële gevolgen.

FARMACEUTEN

In haar hoofdstuk 'Black pills: Why racialised medicine doesn't work', bespreekt Saini dat hoge bloeddruk onder Afro-Amerikanen een probleem van ras is geworden, in plaats van een probleem van armoede dat door racisme is versterkt.

De meest voor de hand liggende verklaringen voor de hypertensie zijn voor allen hetzelfde – dieet, stress en levensstijl. Er is geen wezenlijk bewijs dat een genetische factor hierin meespeelt. Zwarte mensen in Groot-Brittannië en de VS lijden disproportioneel veel aan deze kwaal, maar zwarte mensen die op het platteland van Afrika wonen maar zelden.

Toch hebben farmaceutische bedrijven in de VS zelfs speciale marketingcampagnes gericht aan zwarte mensen, met de suggestie dat hun

behandelingen beter voor hen werken – ondanks dat hier gering bewijs voor bestaat en er geen enkel bewijs is dat doet vermoeden dat de behandeling niet even goed voor witte patiënten werkt.

Deze manier van naar de gezondheid kijken door een racialiserende bril, beperkt zich niet tot big pharma. Het kan zelfs op de webpagina van de NHS worden gevonden. En als een kwaal of ziekte eenmaal zodanig wordt afgeschilderd, versterkt het de vooronderstellingen over 'essentiële verschillen' tussen zwarten en witten.

Niet alles in het boek werkt even goed als dat hoofdstuk. Saini's zoektocht naar de oorsprong van raciaal denken in Europa wordt vertroebeld door een oppervlakkig begrip van de Verlichting en een rooskleurig beeld van samenlevingen die voor een tijd buiten het domein van kapitalistische ontwikkeling hebben gestaan.

Maar laat het begin je niet afschrikken. Dit is een krachtig boek dat je aan het denken zet en op grote schaal gele-

zen zou moeten worden door antiracisten.

Angela Saini

Superior: the return of race science
Fourth Estate 2019 / 272 pagina's / €17,99
Ook vertaald uitgegeven bij Ten Have.

Verandering komt niet spontaan

Toen de schappen van de supermarkten werden leeg getrokken werd dit sterk veroordeeld. Maar als jij het laat liggen, wie garandeert je dan dat degene na jou dat ook doet? En vereist solidariteit niet meer dan dat? El Hoyo is op het juiste moment op Netflix verschenen om ons deze vraag te stellen.

RAMON LAMBREGTS

W e volgen de hoofdpersoon Goreng (Iván Massagué) als de nieuwe bewoner van een surrealistisch gevangeniscomplex – een enorme grijze toren met daarin de cellen op elkaar gestapeld, maar met elkaar verbonden door grote rechtehoekige openingen in zowel het plafond als de vloer. Zo hebben de twee gevangenen per cel zicht op de cellen boven en onder hen. Uit de eerste dialoog met Gorengs celgenoot Trimagasi (Zorion Eguileor) blijkt dat het onduidelijk is hoeveel verdiepingen er zijn. Maar een blik in het diepe toont dat het er veel zijn.

Trimagasi vertelt Goreng dat het leven in het complex draait om eten. Elke dag daalt een platform met luxe en overdadig eten door de openingen van de cellen naar beneden. Het platform blijft twee minuten in elke cel.

Wie zich op de bovenste verdiepingen bevindt kan eten naar hartelust. Hoe dieper het platform afdaalt, des te smeriger en kariger wordt het maal. De meesten eten restjes, op de onderste verdiepingen is niets meer over. Elke maand worden de ingezeten willekeurig op een andere verdieping geplaatst.

Trimagasi is een vertolking van de gedesillusioneerde en cynische mens. Hij toont zijn minachting voor de mensen onder hem door op de restanten eten te spugen als dat verder afdaalt naar de rest van de cellen. Hij is asociaal en racistisch en acht zich niet verantwoordelijk voor zijn gedrag. De omstandigheden hebben hem zo gemaakt. Maar hij maakt ook een keuze om door het leven te gaan als een reactionaire zak, in plaats van die status quo uit te dagen. Als

Beeld: Netflix

Goreng andere gevangenen oproept het eten te rantsoeneren, zodat iedereen genoeg heeft zegt Trimagasi: 'Ben je soms een communist?'

STRIJD

Maar het oproepen tot solidariteit is niet makkelijk in een in beton gegoten systeem dat mensen verdeelt. En tussen alle dingen die je uit deze rijke film kan halen, is dat het centrale thema: solidariteit voor verandering

is een gevecht. Het behoeft ideeën, organisatie en weerstand tegen verdeelingsmechanismen als racisme. Een moreel appél op het individu is geen solidariteit en ineffectief. Deze liberale opvatting dat een systeem zo eerlijk is als de som van het morele gehalte van alle individuen wordt vertolkt door een nieuwe celgenoot van Goreng, Imoguirí (Antonia San Juan): 'Als iedereen slechts naar behoefte eet, dan zou het eten ook de laagste verdiepingen bereiken.'

Als Imoguirí zegt dat er iets moet gebeuren dat spontane solidariteit zal veroorzaken, antwoordt Goreng: 'Verandering komt nooit spontaan tot stand.'

In een poging het systeem uit te dagen daalt hij af tot in de diepste krochten van het complex om te vechten, een alliantie aan te gaan en ideeën op te doen. De horror die dat met zich meebrengt staat symbool voor wat activisten in de huidige wereld onder ogen moeten zien.

Vrouwelijke en non-binaire surrealisten voor het voetlicht

In het Centraal Museum was tot afgelopen maand de tentoonstelling 'De Tranen van Eros' te zien over de kunststroming surrealisme. De tentoonstelling probeert vanuit het heden met een kritische blik naar de vrouw en seksualiteit te kijken. Ook geeft de tentoonstelling ruime aandacht aan de vaak vergeten vrouwelijke en non-binaire surrealisten.

STEVEN BLOM

Het surrealisme is een kunststroming in de moderne kunst die in de jaren 20 van de vorige eeuw is ontstaan. De gevolgen van de eerste wereldoorlog, de revolutie in Rusland in 1917 en andere maatschappelijke onrusten in de rest van Europa hadden ook hun weerslag in de kunst uit die tijd.

In 1924 verscheen het eerste *Manifest van het Surrealisme*, geschreven door André Breton. Hij definieerde het surrealisme, in eerste instantie een literaire beweging, als volgt: 'Automatische spontaneïteit in zijn meest pure vorm, waarin men probeert – verbaal, door het geschreven woord, of in welke vorm dan ook – de manier van denken te laten zien, geleid door fantasie, zonder enige gecontroleerde ratio en los van morele waarden.'

De invloed van de werk van Sigmund Freud en de psychoanalyse was ook erg groot, vooral het inspiratie putten uit het onderbewustzijn en dromen, het spelen met fantasie en werkelijkheid, maar ook de theorie-

en over seksualiteit, castratieangst en fetisjen.

SEKSUALITEIT EN SURREALISME

Seksualiteit vormt een thema van veel surrealistische werken. In de tentoonstelling wordt juist dit onderwerp belicht. Het begint met de bekende (mannelijke) surrealist, waaronder veel werk van de Nederlander Joop Moesman, maar er is ook werk te zien van bijvoorbeeld Salvador Dalí en Man Ray.

De surrealisten streften tegen de heersende conventies en streefden naar (seksuele) bevrijding. Maar wanneer seksualiteit in het werk voorkomt dan gaat het vaak alleen om de vrouw of vrouwelijke lichaamsdelen en ook dan ook als fetisj en lustobject en soms volledig gedehumaniseerd.

Het gaat te ver om het surrealisme simpel af te doen als misogyn. Aan de ene kant moeten we ons verdiepen in de filosofie achter het kunstwerk en de bedoelingen van de kunstenaar,

maar we moeten ook kritisch zijn op de vorm die het kunstwerk aanneemt, en door wie en voor wie de kunst is gemaakt. Daarbij is het objectiveren van de vrouw door de mannelijke kunstenaar niet uniek voor het surrealisme, maar iets dat in meer of mindere mate voorkomt in de gehele kunstgeschiedenis. De tentoonstelling vraagt de bezoeker hierover na te denken, maar is hierin niet al te sturend. Bezoekers met verschillende achtergronden en ideeën zullen dan ook tot verschillende conclusies komen.

NIET-MANNELIJKE KUNSTENAARS

Wat vooral goed is aan de tentoonstelling, is dat het ruimte biedt aan niet-mannelijke kunstenaars. Al vroeg waren er ook vrouwelijke en non-binaire surrealistische kunstenaars actief.

Claude Cahun zocht in leven en werk naar een identiteit tussen het mannelijke en het vrouwelijke of eerder zelfs buiten deze binaire indeling: 'Onzijdig is het enige geslacht dat altijd bij me past'. Als fotograaf maakte die een reeks zelfportretten waarin die dit thema verwerkt. In zeer gestileerde zelfportretten, van o.a. vrouwelijke sprookjesfiguren, wordt gespeeld met genderrollen en stereotyperende beelden van 'vrouwelijkheid'. Het werk is zowel politiek als uiterst persoonlijk.

De Amerikaanse Dorothea Tanning kwam in de jaren 40 in aanraking met de surrealist die naar

Amerika waren uitgeweken vanwege de oorlog. Ze trouwde met de bekende surrealist Max Ernst, maar was daarvoor al een kunstenaar in haar eigen recht. Ze verzette zich tegen het predicaat 'de muze van' en 'vrouwelijke kunstenaar': 'het is zo'n *contradictio in terminis* als "mannelijke kunstenaar" of "olifanten-kunstenaar". Je bent misschien een vrouw en je kunt een kunstenaar zijn; maar de één is een gegeven en de ander ben je.'

De tentoonstelling toont werken uit de afgelopen honderd jaar en beperkt zich niet tot één periode of West-Europa.

In de tentoonstelling is een sculptuur van Tanning te zien van zacht materiaal dat de kenmerken heeft van het vrouwelijk lichaam (zie foto). Dit werk staat in schril contrast met de werken die geïnspireerd zijn op Markies de Sade en het sadomachisme, waar een aparte zaal voor is ingericht. Deze werken zijn hard, agressief en gewelddadig.

Dit contrast toont wel de diversiteit binnen het surrealisme aan. De tentoonstelling toont werken uit de afgelopen honderd jaar en beperkt zich niet tot één periode of West-Europa. Zo is er ook werk van kunstenaars uit bijvoorbeeld Zuid-Amerika en Iran te zien.

In de tentoonstelling is ook werk van andere vrouwelijke kunstenaars te zien, zoals Leonor Fini, Sarah Lucas, Leonora Carrington, Rachel Baes en Unica Zürn. Ik kende deze kunstenaars nog niet, maar het was zeker de moeite waard hun werk te leren kennen. Deze kunstenaars doen in de veelzijdigheid en de kwaliteit van het werk zeker niet onder voor hun mannelijke collega's. Het is goed dat deze verborgen kunstgeschiedenis eindelijk naar voren wordt gehaald en wordt belicht.

De tentoonstelling 'De tranen van Eros. Moesman, surrealisme en de seksen' in het Centraal Museum in Utrecht is vanwege corona helaas niet meer te bezoeken. Wij je toch meer weten over het onderwerp, dan is op youtube de documentaire *The Lost Surrealist* (Teresa Griffiths 2017) te bekijken over het leven van Leonora Carrington. Ook is hier de documentaire *Angels of Anarchy: Women Surrealists politics* (2010) te zien, geproduceerd door Manchester Art Gallery.

Waar de **Internationale Socialisten** voor staan

We vechten voor een maatschappij waarin het bevredigen van menselijke behoeften voorop staat, niet winst. Nog nooit in de geschiedenis produceerde de mensheid zoveel rijkdom als vandaag. Maar in het kapitalisme wordt deze rijkdom niet gebruikt in het belang van de meerderheid van de wereldbevolking. De jacht op winst creëert armoede en honger naast overvloed, naast technologische en wetenschappelijke vooruitgang de mogelijkheid van totale verwoesting door nucleaire oorlog en milieuvernietiging.

De logica van de winst kan pas gebroken worden als de middelen waarmee de rijkdom geproduceerd wordt in handen komen van degenen die de rijkdom produceren; de arbeidersklasse. Dit systeem zou niet draaien zonder de miljoenen mensen die werken in de fabrieken, kantoren, ziekenhuizen en scholen. Zij hebben de kracht om de productie uit handen te nemen van de kleine minderheid die haar vandaag bestuurt en onder controle van de grote meerderheid te brengen. Vandaar Marx' bekende uitspraak dat 'de bevrijding van de arbeidersklasse alleen het werk kan zijn van de arbeidersklasse zelf'.

Verkiezingen kunnen gebruikt worden om zoveel mogelijk mensen te mobiliseren voor verbeteringen en om de beperkingen van het parlementaire systeem zichtbaar te maken. Maar werkelijke verandering kan alleen door revolutie bereikt worden. Nederland is geen democratie. De macht over de economie ligt niet bij het parlement of de regering, maar bij een klein groepje directeuren en aandeelhouders van de grote bedrijven. De top van de multinationals, de politie en het leger wordt niet door ons gekozen. Alleen een gezamenlijke beweging van onderaf, van de grote meerderheid van de bevolking, kan hun macht breken.

Daarom bouwen we als socialisten op de werkvloer en op straat mee aan elke strijd tegen sociale afbraak, oorlog, onderdrukking en klimaatverandering. We streven naar een zo groot mogelijke eenheid in de strijd en verzetten ons tegen alle ideeën die gebruikt worden om gewone mensen tegen elkaar uit te spelen, zoals racisme, seksisme en homohaat. We vechten voor solidariteit over de grenzen heen.

We willen een organisatie bouwen van activisten uit elke campagne en uit elk bedrijf, die kan helpen solidariteit tussen de verschillende sectoren en campagnes uit te bouwen en die de ervaringen uit eerdere strijd kan bundelen voor de toekomst. We staan daarbij in een traditie van revolutionairen als Lenin, Trotski en Luxemburg, die aan het begin van de 20ste eeuw vochten voor een maatschappij waarin de vrije ontwikkeling van ieder individu en de vrije ontwikkeling van allen samengaan. We staan daarom ook in de traditie van degenen die het gevecht voor socialisme, democratie en internationalisme hooghielden toen Stalin de Russische revolutie de nek omdraaide en Hitler aan de macht kwam in Duitsland.

In de 21ste eeuw is een toekomst zonder honger, onderdrukking en oorlog mogelijk. Om dat te bereiken is een beweging nodig die sterk genoeg is om het kapitalisme te breken. We nodigen iedereen uit om hieraan mee te bouwen.

■ Dorothea Tanning, Nue couchée 1969-70 (Foto: © DACS).

AANGESLOTEN

De reden dat ik mij heb aangesloten bij de Internationale Socialisten is vooral omdat ik zie hoe onze aarde verder wordt uitgeput door multinationals en politiek beleid. Hoe 'vrij' is dit kapitalistisch systeem? Hoe gezond is dit systeem voor mens en natuur? Inmiddels is het coronavirus – net als de Q-koorts en de vogelgriep – ook een gevolg geworden van dit systeem. Voor onze koortsige planeet moet een medicijn komen. Dat medicijn zie ik in bewegingen als de Internationale Socialisten.

Wat het voor mij interessant maakt is hoe schrijvers van de krant kritisch naar de samenleving kijken. We strijden voor klimaatrechtvaardigheid, maar ik vind het belangrijk dat ook alle andere aspecten van dit systeem dat erachter zit bevraagd worden. Racisme, seksisme, oorlogen, allemaal zijn ze een gevolg van hetzelfde probleem.

Giselle, UTRECHT

STEUN DE SOCIALIST - WORD ABONNEE, DONATEUR OF LID

ABONNEE: Jaar: tien nummers voor €17 Proef: drie nummers voor €3,50

DONATEUR: ik steun *De Socialist* elke maand met €

LID: Scholier €6 Student/uitkeringsgerechtigde €15 Werkende* €

Met bovenstaande keuze stem ik in met een machtiging, eenmalig bij een abonnement ofwel maandelijks als donateur of lid. Donateurs en leden ontvangen ook *De Socialist* thuis. Leden betalen maandelijks contributie en helpen mee met de verkoop van *De Socialist*.

■ Naam

■ Postcode

■ Straat + huisnr.

■ Plaats

■ E-mail

■ Vakbond

■ Telefoon

■ Datum

■ IBAN

■ Handtekening

Een jaarabonnement in het buitenland bedraagt €26. Voor instituten €35. Indien gemachtigd niet akkoord gaan met de incasso kunnen zij deze binnen 56 dagen terug laten boeken via hun bank. Stuur deze bon in een gefrankeerde envelop naar *De Socialist*, Postbus 9196, 1006 AD Amsterdam of vul hem in op de site. *Contributie voor werkenden is minimaal €30 of 6 procent van het besteedbaar inkomen.

de **socialist** • socialisme.nu

• Redactieteam Jens Appelo • Elmar van den Berg • Steven Blom • Mylène Bolder • Siebrand de Haan • Kees Hoogendijk • Ramon Lambregts • Jeroen Loeffen • Jeroen van der Starre • Nikki Veldkamp • Arwin van der Zwan • Postadres *De Socialist* • Postbus 9196 • 1006 AD • Amsterdam • E-mailadres desocialist@socialisme.nu • ISSN 1566-0125 • Het volgende nummer verschijnt op 28 april 2020

Verzet kan niet wachten tot na de crisis

Terwijl de superrijken in de VS een luxe bunker laten bouwen om zichzelf te beschermen tegen het coronavirus, draaien zorgmedewerkers overuren om patiënten te helpen. Ondertussen lijkt links Nederland zich te laten gijzelen door de opvatting dat we in crisistijd over politieke meningsverschillen heen moeten stappen. Deze crisis laat juist zien dat corona een symptoom is van een systeem waar we vanaf moeten en strijd daarom hard nodig is.

KEES HOOGENDIJK

Thuisblijven, ja – lockdown, nee

Bijna overal ter wereld nemen de machthebbers repressieve maatregelen om de coronacrisis te bestrijden. De grenzen gaan dicht, er wordt een avondklok ingesteld en in Italië en Spanje geldt zelfs een complete lockdown. Daar controleren de politie en het leger of mensen wel echt binnen blijven. De term lockdown is trouwens een ordemaatregel van de gevangenis tegen gevangenen.

De oproep om thuis te blijven is absoluut belangrijk, maar zou gepaard moeten gaan met beleid dat mensen in staat stelt om thuis te kunnen werken. Als dat niet lukt, moeten mensen ten minste volledig doorbetaald krijgen. De pandemie mag geen uitholling van democratische rechten en vrijheden betekenen. Burgerrechten moeten niet worden opgeofferd, maar juist met kracht verdedigd blijven. Israël verleende bijvoorbeeld zijn geheime dienst toegang tot alle trackinggegevens van mobiele telefoons om de avondklok af te dwingen. De extreemrechtse Hongaarse premier Viktor Orbán wil het land de rest van het jaar per decreet besturen en de parlementaire controle opschorten.

De noodmaatregelen van het Nederlandse kabinet zijn tegenstrijdig. Enerzijds wordt het openbare leven ernstig beperkt. Cafés, restaurants, universiteiten, scholen, bioscopen en kinderdagverblijven worden gesloten. Aan de andere kant is er nauwelijks oog voor de bescherming van werknemers tegen het virus. Ook in Nederland moeten tienduizenden mensen nog steeds naar het werk omdat zij niet thuis kunnen werken. Het is tegenstrijdig om aan de ene kant sociale afstand te eisen en aan de andere kant toch sociaal contact te verplichten in industriële bedrijven of in de dienstensector.

Fysiek afstand bewaren mag niet leiden tot sociaal isolement

Fysiek afstand bewaren van elkaar is een belangrijk onderdeel in de strijd tegen de verspreiding van het virus. Tegelijkertijd mag de oproep om anderhalve meter afstand te houden niet leiden tot een sociaal isolement. Toch kan de oproep, vooral voor ouderen en zieken, precies die uitwerking hebben. Fysiek afstand nemen van elkaar is bovendien in zekere mate ook een klassen kwestie. In een villa met een tuin of in een groot appartement met een balkon is een avondklok makkelijker vol te houden dan in een tweekamerappartement waar een alleenstaande ouder met twee kleine kinderen woont.

Daarnaast neemt het risico op huiselijk geweld toe nu gezinnen gedwongen zijn veel meer tijd met elkaar door te brengen. Dat betekent

worden gestaakt, tenzij het gaat om werving voor cruciale beroepen. Er mogen geen huisuitzettingen, ontzueringen en/of afsluitingen van elektriciteit en water plaatsvinden zolang de maatregelen tegen het coronavirus voortduren.

Daarnaast mag niemand op straat worden gezet. Leegstaande panden en lege hotelkamers moeten beschikbaar worden gesteld aan dak- en thuislozen, inclusief ongedocumenteerde migranten. De winteropvang voor dak- en thuislozen zou 24 uur per dag open moeten zijn, alle andere voorzieningen voor dak- en thuislozen moeten ook toegankelijk blijven.

Democratische controle op de gezondheidszorg

Dat de samenleving hard getroffen wordt door het coronavirus, komt ook doordat er al decennialang is bezuinigd op de publieke sector. Zo nam het aantal ziekenhuisbedden in algemene en academische ziekenhuizen in de periode 2009-2017 af van ruim 44.800 naar ongeveer 37.700 bedden. Het Slotervaartziekenhuis in Amsterdam en de IJsselmeerziekenhuizen raakten twee jaar geleden in de financiële problemen en gingen failliet. De landelijke dekking van de zorg kwam daardoor verder onder druk te staan. De overheid was eerder wel in staat om banken door de crisis te loodsen maar ziekenhuizen kunnen blijkbaar gewoon failliet gaan.

Gezondheidszorg is geen product en de vraag hoeveel ziekenhuisbedden nodig zijn, de productie van medische middelen en de ontwikke-

ling van een vaccin zouden dan ook onmiddellijk onder volledige democratische controle moeten worden gebracht. Zo kan ook voorkomen worden dat een vaccin tegen het nieuwe coronavirus in bezit komt van één land. Dat dreigde recent al te gebeuren toen de VS interesse toonde in een Duits biofarmaceutisch bedrijf dat een vaccin ontwikkelde.

Solidariteit met vluchtelingen

Voor vluchtelingen in tentenkampen op de Griekse eilanden kan een coronauitbraak rampzalig zijn. Alleen al op Lesbos verblijven zo'n 25.000 vluchtelingen in te kleine kampen, waarin onder meer gebrek is aan (warm) water en zeep. Er dreigen ook andere ziektes te ontstaan in de enorme vluchtelingenkampen waar mensen onder vreselijke omstandigheden samengepropt zitten zonder sanitair en medische hulp.

De Nederlandse overheid besloot halverwege maart juist nieuwe asielzoekers niet meer toe te laten tot opvangcentra van het COA om zo eventuele besmetting van medewerkers of andere bewoners te voorkomen. Er is een grootschalig opvangprogramma nodig zodat mensen die bescherming zoeken in veiligheid worden gebracht. Links zou druk moeten zetten op dit kabinet om de vluchtelingen onmiddellijk te evacueren.

Verzet op een andere manier organiseren

Juist in dit soort crises verscherpen de klassentegenstellingen zich. De zorgmedewerkers verdienen niet

alleen applaus, maar ook een goed inkomen. Naarmate de coronacrisis voortduurt, zal er meer en meer gevraagd worden van werknenden. Daarom kan verzet op de werkvloer niet wachten tot na deze crisis.

In Spanje weigerden medewerkers van een Mercedesfabriek, gesteund door de vakbond, te komen werken nadat er meerdere gevallen van corona waren geconstateerd. Het staat in schril contrast met een voorstel dat de FNV in Nederland deed om de betaling van vakantiegeld uit te stellen voor werkgevers die het moeilijk hebben. Na interne kritiek werd het voorstel weer ingetrokken.

Bedrijven die weigeren dicht te gaan, stellen winst boven bescherming van gezondheid van werknemers. Het organiseren van werknemers en stakingen zijn juist nu essentieel om beschermende maatregelen af te dwingen. Werknemers bij bedrijven die in noodzakelijke productie voorzien, moeten uitgerust worden met beschermende pakken, maskers en handschoenen.

Links moet zichzelf ook anders gaan organiseren. Binnen blijven biedt mogelijkheden om meer te lezen en jezelf politiek te scholen, maar ook hier schuilt het gevaar van isolatie. Daarom moet links alternatieven ontwikkelen en met politieke ideeën en eisen komen die zijn ontwikkeld op bijeenkomsten die digitaal opgezet worden. De politieke koers die de komende weken en maanden wordt uitgezet, zal een beslissende invloed hebben op toekomstige ontwikkelingen. We hebben een wereld te winnen waarbij onze levens voor hun winst gaan.

■ Personeel van het Leids Universitair Medisch Centrum in actie, 9 juli 2018 (Foto: FNV / Ilse van de Reep).